

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA**

**BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM**

2019-2020

**BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

**Aneta Kostohryzová**

**Reedukace oslabení dílčích funkcí v průběhu odložené  
školní docházky se zaměřením na grafomotoriku a jemnou  
motoriku**

Praha 2020

Vedoucí bakalářské: PhDr. Zoja Šedivá Ph.D.

**JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE**

**BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES**

2019-2020

**BACHELOR THESIS**

**Aneta Kostohryzová**

**Reeducation of partial function weakening during  
postponed schooling with a focus on graphomotorics and fine  
motor skills**

Prague 2020

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Zoja Šedivá Ph.D.

### **Prohlášení**

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autorky

## **Poděkování**

Tímto bych chtěla poděkovat za trpělivost vedoucí mé bakalářské práce paní PhDr. Zoje Šedivé Ph.D., která vedla mou práci a s její pomocí se mi podařilo práci dokončit. Dále bych chtěla poděkovat Základní škole Korunovačn1 za spolupráci při mém průzkumu.

## **Anotace**

Tato bakalářská práce se zabývá reedukací oslabení dílčích funkcí v průběhu odložené školní docházky. Blíže je popsána dílčí funkce jemné motoriky a grafomotoriky. Svou kapitolu má odklad školní docházky a předškolní věk. V praktické části je průzkum proveden experimentem, pozorováním a kazuistikou u dětí předškolního věku. Závěr je shrnutím celé práce a vyhodnocením průzkum.

## **Klíčová slova**

Grafomotorika, jemná motorika, odklad školní docházky, pozorování, reedukace, specifické poruchy učení.

## **Annotation**

This bachelor thesis deals with reeducation of weakening of partial functions during the postponed school attendance. Partial function of fine motorics and graphomotorics is described in detail. There is a delay in schooling and preschool age. In the practical part the research is proved by experiment, observation and case report in preschool children. The conclusion is a summary of the whole work and evaluation of the research

## **Keywords**

Fine motor skills, graphomotorics, observation, postponement of school attendance, reeducation, specific learning disabilities.

<b>ÚVOD.....</b>	<b>9</b>
<b>TEORETICKÁ ČÁST.....</b>	<b>11</b>
<b>1 ROZDĚLENÍ DÍLČÍCH FUNKCÍ .....</b>	<b>11</b>
1.1 Kognitivní funkce .....	11
1.2 Specifické poruchy učení .....	13
<b>2 SPECIFIKACE PŘEDŠKOLNÍHO A MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU ..</b>	<b>17</b>
2.1 Předškolní věk.....	17
2.2 Mladší školní věk.....	19
<b>3 ODKLAD ŠKOLNÍ DOCHÁZKY.....</b>	<b>21</b>
3.1 Zápis do školy.....	21
3.2 školní zralost.....	22
3.3 Školní připravenost.....	23
3.4 Školní nároky.....	24
3.5 Poradenství.....	24
3.6 Vyšetření odkladu školní docházky.....	25
<b>4 REEDUKACE.....</b>	<b>27</b>
4.1 Hra .....	28
4.2 Reedukace dílčích funkcí.....	29
4.3 Reedukace SPU.....	30
<b>5 JEMNÁ MOTORIKA A GRAFOMOTORIKA.....</b>	<b>33</b>
5.1 Předpoklady pro rozvoj psaní .....	33
5.2 Signály poruchy psaní.....	34
5.3 Kresba .....	34
5.4 Provedení kresby.....	35
5.5 Náprava jemné motoriky .....	36
<b>PRAKTICKÁ ČÁST .....</b>	<b>37</b>
<b>6 PRŮZKUM.....</b>	<b>37</b>
6.1 Vymezení průzkumného cíle .....	37
6.2 Průzkumný vzorek .....	37

6.3	Průzkumná metodika .....	38
6.3.1	Kvalitativní průzkum .....	38
6.4	Organizace průzkumu .....	39
<b>7</b>	<b>DATA A VÝSLEDKY PRŮZKUMU .....</b>	<b>40</b>
7.1	Cvičení č. 1 .....	41
7.2	Cvičení č. 2 .....	44
7.3	Cvičení č. 3 .....	47
7.4	Cvičení č. 4 .....	50
7.5	Cvičení č. 5 .....	53
7.6	Pozorování .....	56
7.7	Kazuistika .....	58
7.8	Interpretace a diskuze výsledku .....	59
	<b>ZÁVĚR .....</b>	<b>62</b>
	<b>SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ .....</b>	<b>65</b>
	<b>SEZNAM ZKRATEK .....</b>	<b>67</b>
	<b>SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK .....</b>	<b>68</b>
	<b>SEZNAM PŘÍLOH .....</b>	<b>69</b>



# ÚVOD

Tématem práce je reedukace oslabených funkcí v průběhu odložené školní docházky. Specifikuje jednu funkci a tou je jemná motorika a grafomotorika. Hlavním cílem je zjištění, zda reedukace jemné motoriky a grafomotoriky zlepšuje výkon dítěte.

Námět byl vybrán na základě zkušeností s dětmi různého věku a jejichž dovednostmi, které jsou stále méně rozvíjeny. V dnešní době se děti méně snaží a rodiče nemají dostatek času na dítě díky pracovní vytíženosti. Dále mnoho rodičů odmítá, že by dítě mělo nějakou vadu a odmítá odbornou pomoc.

V první kapitole jsou rozebrány kognitivní funkce se stručným popisem každé z nich, kupříkladu zrakové vnímání, řeč, grafomotorika atd. Dále jsou rozepsané specifické funkce učení (dyslexie, dysgrafie apod.), které díky nerozvinutým kognitivním funkcím mohou vzniknout a komplikovat učení dítěte.

Následující kapitola upřesňuje rozmezí věku dítěte a jejich schopnosti. Nejdříve předškolního věku, kdy dítě dochází do mateřské školy až přípravné třídy některé ze základních škol. Dále definuje mladší školní věk, jelikož úzce souvisí s předškolním věkem a reedukace či prevence pokračuje i nadále.

Odklad školní docházky je důležité rozhodnutí, které rodiče musí udělat. Nachází se zde popis zápisu školní docházky a zralosti, školní připravenosti a nároky, které jsou na děti kladeny. V neposlední řadě obsahuje informace o poradenství týkající se školní docházky a vyšetření odkladu.

Jednou z nejdůležitějších kapitol práce je vymezení pojmu reedukace. Význam hry pro dítě v předškolním věku a pro děti s odkladem školní docházky. Obsahuje reedukaci dílčích funkcí a reedukaci specifických poruch učení. Poslední kapitola teoretické práce je zaměřena na jemnou motoriku a grafomotoriku. Především na rozvoj psaní a na signály poruch psaní. Hlavní je kresba a rozbor jejího provedení. Nakonec je jednoduše popsána náprava jemné motoriky.

Praktická část obsahuje popis metody průzkumu, který se týká hlavního cíle. Dále je blíže rozebráno pozorování a experiment aplikovaný na dětech s odkladem školní

docházky v přípravné třídě. Na to navazuje kazuistika o dítěti, které se nejvíce zlepšilo. Popisuje výsledky průzkumu a zda se potvrdil cíl práce. Konec obsahuje závěr práce, kde shrnuje poznatky, získané touto prací a názor autorky.

# TEORETICKÁ ČÁST

## 1 ROZDĚLENÍ DÍLČÍCH FUNKCÍ

Při rozdělení dílčích funkcí se pojednává o funkcích kognitivních (poznávacích), kdy je například porušena schopnost koncentrace pozornosti, paměť, myšlení, řeč, proces automatizace a matematické představy. Dále obsahuje informace o funkcích motorických jako je grafomotorika, jemná a hrubá motorika. Oslabené dílčí funkce často navazují na specifické poruchy učení. Podkladem pro specifické poruchy učení je funkční porucha, která je podstatná pro možnost naučit se číst, psát a počítat.<sup>1</sup>

### 1.1 KOGNITIVNÍ FUNKCE

Podstatné jsou dostatečně rozvinuté rozumové schopnosti a rovnoměrný vývoj ve všech oblastech. U dítěte, u kterého vyžívají funkce pomaleji nebo jsou zaostalé je vhodný odklad školní docházky a větší péče o rozvoj funkcí, které jsou a případně by mohly být pro dítě problémové. Není pravidlem, že dítě má špatně rozumové schopnosti, ale může mít nezralou pouze jednu oblast. Naopak potom mohou být i děti, které jsou mimořádně, a právě ty převyšují svými dovednostmi věk. Do této skupiny patří tyto funkce:

#### **Vizuomotorika a grafomotorika**

Motorika je součástí každodenního života. Řadíme do této oblasti jakýkoliv pohyb s předměty, který zprostředkovává poznání okolního světa, hraní si a činí dítě samostatné. Pro hrubou motoriku je podstatné dopřávat dítěti dostatek pohybu a podporovat ho v rozvoji. Zároveň je důležité, aby dítě koordinovalo pohyby těla s jemnou motorikou tím, že bude rozvíjet samostatnost – příkladem může být oblékání, základní hygienické dovednosti.

---

• JUCOVIČOVÁ, D., H. ŽÁČKOVÁ. Reeducace specifických poruch učení u dětí. Portál, s. r. o., Praha 2008, s. 9-10. ISBN 978-80-7367-474-8.

## **Řeč**

Komunikační schopnost by před vstupem do první třídy měla být rozvinutá přiměřeně věku dítěte. Nejzásadnějším obdobím pro vývoj řeči je šest až sedm let. Dítě by mělo okolí dobře rozumět, aby chápalo, co po něm ostatní chtějí a pochopilo výklad. Řeč se prolíná s myšlením, to znamená, že se projevuje a sděluje, co si v daný okamžik myslí. Je podstatná pro soužití a postavení v kolektivu. Většinou dítě s opožděným vývojem řeči trpí některou ze specifických poruch učení jako je dyslexie, dysgrafie, dysortografie nebo dyskalkulie.

## **Sluchové vnímání**

Sluchové vnímání má zásadní význam pro vývoji řeči. Dopadem sníženého sluchového vnímání může nastat problém, při zahájení čtení, psaní a zapamatování.

## **Zrakové vnímání**

Zrakové vnímání je významné pro poznávání světa, jelikož zrakem přijímáme skoro všechny informace. Ovlivňuje koordinaci, orientaci v prostoru, matematické představy, a i řečový vývoj. Je podstatné pro rozpoznávání písmen, číslic, psaní, čtení a počítání.

## **Vnímání prostoru**

Vnímání prostoru je podstatné pro orientaci v prostředí, pro osvojování si pohybových a sebeobslužných dovedností, grafomotoriky, školních dovedností. Zahrnuje to různé pojmy kupříkladu nahoře, dole, vpravo, vlevo. Dítě by mělo chápat předložky a být schopno je používat ve větách.

## **Vnímání času**

Při orientaci v čase je důležité uvědomit si časovou posloupnost, a i posloupnost při běžných činnostech. Rozvržení času potřebuje dítě i ve škole, aby si mohlo uspořádat úkoly. Již v předškolním věku je u dítěte potřebné rozvíjet orientaci v čase, aby dítě vědělo, kdy je ráno, dopoledne, odpoledne, večer a noc.

## **Základná matematické představy**

Podíl na vytváření matematických představ u předškoláka má motorika, zrak, sluch, hmat, prostorové a časové vnímání, řeč. To jsou tzv. předčíselné představy, ze kterých vychází číselné představy – tedy chápání čísel, číselné řady, číselné operace. Proces začíná srovnáváním (malý – velký, málo – hodně, atd.), pokračuje tříděním druhů (ovoce, zelenina, oblečení atd.), podle velikosti, tvarů kritérií.<sup>2</sup>

## **Lehká mozková dysfunkce**

Změna v cévní nervové soustavě odchylovající se od běžné normy. Vyznačuje se zřetelně asymetrickým vývojem intelektu, poruch v dynamice psychických procesů, nesoustředěnosti, impulzivity, atd.. Nejčastěji se setkáváme s formou ADHD a ADD, což je porucha pozornosti. Zkratka ADHD (attention deficit hyperactivity disorder) znamená syndrom narušené pozornosti s hyperaktivitou a zkratka ADD (attention deficit disorder) znamená syndrom poruchy pozornosti. Porucha pozornosti často bývá spojována se specifickými poruchami učení.<sup>3</sup>

## **1.2 SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ**

### **Dyslexie**

Specifická porucha čtení, vycházející z obtížného dekodování jednotlivých slov. Podstatnou roli zde má zraková analýza a syntéza. Dyslexie se prokáže, když jedinec

---

<sup>2</sup> BEDNÁŘOVÁ, J., V. ŠMARDOVÁ. Školní zralost, Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Computer Press a. s., 2010, s. 3-5. ISBN 978-80-251-2569-4.

<sup>3</sup> SLOWÍK, J. Speciální pedagogika: 2., aktualizované a doplněné vydání. Grada Publishing, a.s., 2016, s. 134. ISBN 978-80-0095-8.

čte. Poznává se to tak, že čte pomalu, namáhavě, neplynule s menším výskytem chyb anebo moc rychle se zvýšenou chybovostí. Může souviset s problémem při laterizaci a spolupráci mozkových hemisfér. Problémy mají také s intonací a melodií věty, špatné hospodaření s dechem, držetím řádku čteného textu a špatné orientace v textu. Většinou se dítě soustředí na správné čtení, ale nevnímá obsah. Porucha čtení může být ovlivněna i poruchou řeči, kdy dítě nemůže číst dobře, protože správně nevyslovuje.<sup>4</sup>

### **Dysgrafie**

Specifická porucha psaní, která postihuje grafický projev. Předpokladem je porucha motoriky, obzvláště té jemné. Součástí může být porucha pohybu a motorického a senzomotorického souladu. Dysgrafie vzniká také při problémech v laterizaci – nevyhraněná nebo zkřížená laterita, přecvičením praváctvím nebo leváctvím. Zkřížená lateralita může mít vliv i v ostatních sférách – dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie, ale projevy nejsou tak silné. Na poruchu upozorňuje pomalejší pracovní tempo, úprava a písmo. Obtíže jsou při navazování jednotlivých písmen, udržení řádku, dodržování velikosti písma a sklonu. Potíže vznikají i při nesprávném držení psacích potřeb, kdy bývá psaní křečovitě, chybně a může být také ztuhlé zápěstí. Ruka je rychleji unavená. Dysgrafie se může projevit například i v matematice, kdy jedinec rýsuje do sešitu nebo na tabuli.<sup>5</sup>

### **Dysortografie**

Specifická porucha pravopisu projevující se určitými chybami v pravopisu. Je narušená sluchová percepce a jedinci mají horší jazykový cit. Tím, že je narušené sluchové vnímání, je zřejmé, že jedinec bude chybovat při psaní diktátu. Jedinci neuplatňují pravopis v praxi. Dysortografici často vynechávají písmenka či slabiky, špatně umísťují interpunkční znaménka, inverzi slabik, záměna podobných slabik.

---

<sup>4</sup> JUCOVIČOVÁ, D., H. ŽÁČKOVÁ. Reedukace specifických poruch učení u dětí. Portál, s. r. o., Praha 2008. s. 12-14. ISBN 978-80-7367-474-8.

<sup>5</sup> Tamtéž, s. 15-17

Může se také stát, že píší více slov a nedělají mezi nimi mezery. Jedince netrápí jen český jazyk, ale i nauka cizího jazyka. <sup>6</sup>

### **Dyskalkulie**

Specifická porucha matematických schopností. Projevuje se v číselných operacích, v matematických a prostorových představách.

### **Dyspraxie**

Specifická vývojová porucha obratnosti. Projevuje se při činnostech, které jsou náročně na pohybovou rychlost a koordinaci jako je například sport či manuální činnosti.

### **Dysmúzie**

Specifická vývojová porucha, která postihuje schopnosti vnímání hudby. Problémem je rozpoznávání tónů a neschopnost zapamatovat si melodie a rytmus.

### **Dyspixie**

Specifická vývojová porucha kreslení. Charakterizuje jí nízká úroveň kresby. <sup>7</sup>

---

<sup>6</sup>JUCOVIČOVÁ, D., H. ŽÁČKOVÁ. Reedukace specifických poruch učení u dětí. Portál, s. r. o., Praha 2008. s. 23-26. ISBN 978-80-7367-474-8.

<sup>7</sup>SLOWÍK, J. Speciální pedagogika: 2., aktualizované a doplněné vydání. Grada Publishing, a.s., 2016, s. 129. ISBN 978-80-0095-8., str. 129

## **Lateralita**

*„Asymetrie párových orgánů, zejména předností užívání jedné z párových končetin (ruky, nohy) nebo smyslových orgánů (oko, ucho).“<sup>8</sup>*

K posouzení laterality oka či ruky potřebujeme dostatečné množství informací například z anamnézy při pozorování dítěte. Spontánně pozorujeme jedince při kresbě nebo kupříkladu, kterou rukou staví stavebnice nebo při hře na písku. Dominantní ruka je ta, kterou převážně užívá při aktivitách. Lateralitu oka zjistíme, když dítě kouká klíčovou dírkou, nebo papírovou trubičkou. Mohou se obrátit i na poradenská zařízení. Nežli dítě nastoupí na základní školu, měla by být lateralita vyhraněná.<sup>9</sup>

---

<sup>8</sup> SLOWÍK, J. Speciální pedagogika: 2., aktualizované a doplněné vydání. Grada Publishing, a.s., 2016, s. 131. ISBN 978-80-0095-8., str. 129

<sup>9</sup> BEDNÁŘOVÁ, J., V. ŠMARDOVÁ. Školní zralost, Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Computer Press a. s., 2010. ISBN 978-80-251-2569-4. str. 21



## 2 SPECIFIKACE PŘEDŠKOLNÍHO A MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Kapitola poukazuje na rozdíly a zlepšení ve vybraných věkových rozmezích. Podstatné je dítě připravit již v předškolním věku na nástup do školy a rozšiřovat jeho vědomosti. V každé podkapitole je uvedena základní charakteristika věkového rozmezí.

### 2.1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK

V tomto období dítěte, které je v rozmezí od tří do šesti až sedmi let, dochází k nástupu do mateřské školy. Pro každého jedince toto období velkou změnou. Opouští prostředí rodiny, které zná a musí si zvykat na odloučení od matky. Každé dítě na nástup do mateřské školy reaguje jiným způsobem. Některé dítě se adaptuje velmi rychle a některé vzniklou náročnou situaci nezvládají.<sup>10</sup>

U předškolních dětí se začíná stabilizovat pozice dítěte ve společnosti a světě. V probíhajícím období je velice důležitá fantazie, jelikož pomáhá při zpracovávání informací a uvažování. Představy dítěte jsou přizpůsobeny jeho možnostem a potřebám. Převládá potřeba snahy něco vytvořit, zvládnout nebo přesvědčit jeho okolí o dovednostech a hodnotách. Sociální oblast prochází postupnou diferenciací, kdy od výhradního kontaktu s rodinou dítě začíná sblížovat i s vrstevníky. Je to vlastně takový start společenského života a aby bylo možné v této společnosti fungovat, musí přijmout řád. Tento řád upravuje chování v různých situacích. Důležité je naučit se spolupracovat, ale zároveň i prosadit především ve vrstevnické skupině. Zaměřují se na pochopení pravidel a světa, do kterého pravidla neoddělitelně patří. Postupně

---

<sup>10</sup> ČECHOVÁ, V., A. MELLANOVÁ, a H. KUČEROVÁ. Psychologie a pedagogika II pro střední zdravotnické školy, Informatorium, Praha 2004, s. 23. ISBN 80-7333-028-8.

se mění způsob poznávání, ale nijak zásadně. V myšlení předškolního dítěte není respektována logika.

Významnou je zjevná podoba jeho světa, protože když se promění, je chápána jako ztráta. Trvalost podstaty není pochopena a závislá na její vnější podobě. V mladším školním věku dítě nechápe souvislosti a vztahy mezi subjekty. Vývoj myšlení patří mezi dlouhodobé procesy. Ignorují informace, které jim překážejí v úvahách.<sup>11</sup>

Rozumové pochopení světa je uplatňováno v kresbě. Dítě ve třech letech ovládá své pohyby rukou a nemá obtíže napodobit čáry (vertikální, horizontální a kruhové). Vlastní představy vyjadřuje kresbou, která se s věkem vyvíjí. Tříleté dítě nejdříve něco načmárá a poté výtvar pojmenuje. Realističtější obraz, i když jen v hrubé verzi, nakreslí již čtyřleté dítě. Hrubá verze je znázornění hlavy, končetin a některých částí obličeje. Většinou jde o kresbu „hlavonožce“. Prvotní záměr, ale může nakonec pojmenovat jinak. Ve věku pěti let již kresba odpovídá představě a používá detaily i když některé proporce jsou pouze nahodilé. Šestileté dítě, které je zralé na školní docházku, má již vyspělejší formu kresby.

Postupem školního věku se rozvíjí také řeč, i když ze začátku výslovnost není plně správná. Okolo 3. roku dítě mluví, ale zaměňuje hlásky a není mu plně rozumět. Patlavost, která byla ve třech letech zmizí a ve čtyřech až pěti letech se řeč zdokonalí. Jestliže se řeč během prvního roku na základní škole nezlepší, je potřeba vyhledat logopedickou pomoc. Řeč se rozvíjí z tříslovné věty až i na rozsáhlé věty. Dítě rádo povídá samo o sobě a často se stává, že je svým vlastním posluchačem. Již umí zpívat písničky, avšak velmi nedokonale.<sup>12</sup>

Samostatnost a samoobsluha velmi usnadňuje nástup do školy. Do konce tohoto období by dítě mělo samo zvládnout osobní hygienu, oblékání, stolování a další základní dovednosti. V mateřské škole se věnují dohledu, kontrole a dopomoci, kdy navazují na

---

<sup>11</sup> VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie: dětství a dospívání, vyd. 2., doplněné a přepracované. Praha Karolinum, 2012, s. 179-180 ISBN 978-80-246-2153-1.

<sup>12</sup> LANGMEIER, J., D. KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání. Grada Publishing, a. s., 2006.s.88-89. ISBN 978-80-247-1284-0.

základy z rodiny. Dítě opakuje, co se učí a vidí od ostatních dětí a činnosti chce vykonávat samo. Jedinec by se však neměl přetěžovat a samostatné činnosti by měly odpovídat věku, osobnímu charakteru a schopnostem. <sup>13</sup>

Koncem předškolního věku se rozvíjí základní formy chování a dítě se s nimi začíná ztotožňovat. Začíná pociťovat pocit viny, když provede něco, co ví, že je špatně a dělat se to nemá. Je to významný mezník pro počátek rozvoje autoregulačních mechanismů. Dítě začíná akceptovat pravidla a jejich platnost, porušení je pro ně nepříjemné a očekává sankce. V tuto chvíli se začíná rozvíjet svědomí. <sup>14</sup>

## 2.2 MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK

Nástup do školy je charakteristický pro tuto věkovou skupinu, která má rozmezí od šesti, sedmi let do deseti let věku dítěte. S novým prostředím získává dítě automaticky novou roli a tou rolí je žák. Role žáka je časově ohraničená. Nejdříve však dítě projde rituálem zápisu do školy. Škola ovlivní celkový vývoj dítěte a projevuje se i v oblasti sebehodnocení. Dítě se zařadí do vrstevnické skupiny, ve které fungují vnitřní pravidla a existuje hierarchie. <sup>15</sup>

Na dítě jsou díky nástupu do školy kladeny nové požadavky a je veden nový způsob života. Zvládnutí přestupu je usnadněno zkušenostem z předškolního věku. Mateřské

---

<sup>13</sup> BEDNÁŘOVÁ, J., V. ŠMARDOVÁ. Školní zralost, Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Computer Press a. s., 2010, s. 55. ISBN 978-80-251-2569-4.

<sup>14</sup> VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie: dětství a dospívání, vyd. 2., doplněné a přepracované. Praha Karolinum, 2012, s. 243. ISBN 978-80-246-2153-1.

<sup>15</sup> Tamtéž, s. 254-255

školy a rodina ovlivňuje rozvoj zkušeností, dovedností a schopností potřebných pro zvládnutí školního věku.<sup>16</sup>

Celé období se rozvíjí jemná a hrubá motorika. Zlepšuje se koordinace pohybů celého těla, rychlejší pohyby a větší svalová hmota. Samozřejmě narůstá zájem o pohybové a sportovní aktivity, kde je kladen důraz na obratnost, vytrvalost a sílu. Je s tím spojený i výkon při kresbě a psaní. Zpočátku vycházejí pohyby z ramenního a loketního kloubu. Díky dalšímu cvičení vede koordinaci jemnější pohyby zápěstí a prsty.<sup>17</sup>

Velkou reformou projde i vývoj řeči, rozvíjející se chování a prožívání emocí. Výrazně se rozšiřuje slovní zásoba a věty. V gramatických pravidlech řeč postupuje na novou úroveň. Vývoj řeči podporuje i paměť. Stává se stabilnější a dokáže zpracovávat pouze vybrané informace.<sup>18</sup>

V mladším školním věku je již myšlení vázáno na realitu. Jedinec je schopný uvažovat o určitých věcech, které již zná, ale nejsou přítomny. Chce poznávat skutečný svět okolo něj, znát normy a pravidla. Poznávání na počátku stačí popisem a dítě se začíná orientovat v prostředí. Nejraději vychází z jeho vlastní zkušenosti, začíná dávat přednost poznávání, kdy se může přesvědčit o pravosti informací. Získané informace ze zkušeností se však nedají vždy správně zpracovat a správně aplikovat v pozdějších situacích.<sup>19</sup>

---

<sup>16</sup> Tamtéž, s. 311

<sup>17</sup> LANGMEIER, J., D. KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání. Grada Publishing, a. s., 2006, s. 120. ISBN 978-80-247-1284-0.

<sup>18</sup> Tamtéž, s. 122-123

<sup>19</sup> VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie: dětství a dospívání, vyd. 2., doplněné a přepracované. Praha Karolinum, 2012, s. 267. ISBN 978-80-246-2153-1.

### 3 ODKLAD ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

*„Není-li dítě tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte v době zápisu dítěte k povinné školní docházce podle § 36 odst. 4, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení, a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.“<sup>20</sup>*

#### 3.1 ZÁPIS DO ŠKOLY

Zákonní zástupci musí plnit svou povinnost a to, že přihlásí své dítě k zápisu k povinné školní docházce. Je to legislativní akt upravený zákonem č. 49/2009 Sb. Dítě je přijato k plnění povinné školní docházky od šesti let života, a to v době od září do konce června školního roku. Když zákonný zástupce chce, aby dítě mělo odklad školní docházky nebo když bylo narozeno od září do konce prosince, tak se musí vyjádřit školní poradenské zařízení.

Zápis do školy je možností seznámit se s předškolním dítětem, zda je zralé a připravené. Posouzena by měla být způsobilost nebo případně odklad školní docházky z důvodu nezralosti. Plní preventivní funkce, kdy učitel vysvětlí rodičům, v jaké oblasti je problém a eventuální řešení. Dále může doporučit vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně, speciálně pedagogickém centru či logopedickou péči.

---

<sup>20</sup> Zákon č. 561/2004 Sb. § 37

Rodič většinou zjistí, co je u zápisu požadováno a pokouší se své dítě připravit v podobě naučení básničky, písničky, jeho jména, věku, místa bydliště apod.<sup>21</sup>

Nástup do školy je důležitý pro rodiče i dítě. Předpokládá se, že rodiče chtějí, aby dítě mělo ve škole co nejlepší studijní úspěchy. Nároky kladené na dítě jsou velice vysoké v oblasti rozumové, dále v oblasti práceschopnosti a soustředění.<sup>22</sup>

### 3.2 ŠKOLNÍ ZRALOST

V období, kdy je dítě připravené na nástup do školy je mnoho vývojových změn, které vedou k úspěšnému zvládnutí požadavků. Je důležité, aby dítě bylo zralé a připravené na učení.<sup>23</sup>

Školní zralost můžeme vymezit jako dosažení takového stupně vývoje (o oblasti fyzické, mentální, emocionálně-sociální), aby dítě bylo schopno účastnit se bez obtíží výchovně vzdělávacího procesu. Nebo účastnit se tohoto procesu alespoň bez větších obtíží.<sup>24</sup>

„Před nástupem do školy většinou děti prochází screeningovými zkouškami. Toto vyšetření je podstatnou částí pedagogicko-psychologických poraden. Pracovníci poraden

---

<sup>21</sup> BEDNÁŘOVÁ, J., V. ŠMARDOVÁ. Školní zralost, Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Computer Press a. s., 2010, s. 11-12. ISBN 978-80-251-2569-4.

<sup>22</sup> PEŠOVÁ, I., M. ŠAMALÍK. Poradenská psychologie pro děti a mládež. Grada Publishing, a. s., 2006, s. 83. ISBN 80-247-1216-4.

<sup>23</sup> VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie: dětství a dospívání, vyd. 2., doplněné a přepracované. Praha Karolinum, 2012, s. 256. ISBN 978-80-246-2153-1

<sup>24</sup> BEDNÁŘOVÁ, J., V. ŠMARDOVÁ. Školní zralost, Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Computer Press a. s., 2010, s. 2. ISBN 978-80-251-2569-4.

provádí screeningové testy školní zralosti přímo v mateřských školách. Používá se Jiráskova úprava Kernova testu. Jestliže dítě nesplní limity, je nutné individuální vyšetření celku. Je třeba získat informace o dítěti pozorováním dítěte v klasických situacích, dále od učitelů, rodičů a vypracovat anamnézu dítěte.<sup>25</sup>

Diagnostiku může provést i učitel, který má diagnostické kompetence. Ty kompetence představují vědomosti, dovednosti a schopnosti zprostředkující diagnostiku žáka.<sup>26</sup>

Dítě, které není připravené na školu a vyučování reaguje negativně. Je to poznat především díky emoční labilitě, nízké pozornosti, vzdoru. V tomto věku však emoční prožitky aktivizují oblasti mozku, které ovlivňují regulaci a řízení kognitivních procesů.<sup>27</sup>

### 3.3 ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST

Postoje a kompetence zvládnutí role školáka závisí na sociální zkušenosti. Jedná se o postoje a hodnoty přičítající rodina škole, sociální úrovni připravenosti a dovednosti považující za samozřejmé při nástupu do školy. Problém může představovat, když jakákoliv hodnota nebo dovednost chybí. Pokaždé tvoří riziko neúspěšnosti. Hodnotu a smysl školního vzdělávání dítě přejímá od rodičů. Pokud nemá jedinec jasný smysl vzdělání, stává se škola zbytečnou povinností. Sociální připravenost obsahuje zkušenosti a vědomosti týkající se mezilidských vztahů a způsobů komunikace. Odnáš

---

<sup>25</sup> MATĚJČEK, Z. Praxe dětského psychologického poradenství. Portál, s. r. o., Praha 2011, s. 118-119. ISBN 987-80-262-0000-0.

<sup>26</sup> VALIŠOVÁ, A., H. KASÍKOVÁ, a kol., Pedagogika pro učitele. Grada Publishing, a. s., 2007, s. 303. ISBN 978-80-247-1734-0.

<sup>27</sup> VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie: dětství a dospívání, vyd. 2., doplněné a přepracované. Praha Karolinum, 2012, s. 256-257. ISBN 978-80-246-2153-1.

si z rodiny lepší i horší předpoklady základních sociálních dovedností, které jsou předpokladem pro zvládnutí nové role školáka. Důležitá je jazyková úroveň kompetencí a schopnost jejich využívání v komunikaci. Dítě by mělo mít dostatečnou slovní zásobu a umět se správně vyjadřovat.<sup>28</sup>

### 3.4 ŠKOLNÍ NÁROKY

Rodiče by si především měli říct, zda je jejich dítě zralé a způsobilé na všechny úkoly, nároky a situace vzniklé ve škole či jejím prostředí. Připravenost na školu je podstatná, jestliže mají všechny děti stejné nebo velmi podobné podmínky. Otázka zralosti dítěte se ztrácí, když je výuka upravena individuálně pro každé dítě. V minulých letech bylo trendem, že rodiče požadovali, aby děti chodily do školy i dříve, ale dnes je situace opačná. Odklad žádají i pro děti připravené fyzicky, a i psychicky vyspělé. Odklad školní docházky, který je příliš dlouhý může být také negativní, protože dítě může zameškat vhodný okamžik pro nástup. Je však nutné, počítat s tím, že stupeň nezralosti může být v prvním roce vyrovnán.<sup>29</sup>

### 3.5 PORADENSTVÍ

Poskytování poradenských služeb upravuje zákon č. 72/2005 Sb., kam patří pedagogicko-psychologická poradna a speciálně pedagogická centra.

---

<sup>28</sup> Tamtéž, s. 258-260

<sup>29</sup> LANGMEIER, J., D. KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání. Grada Publishing, a. s., 2006, s. 116-117. ISBN 978-80-247-1284-0.



**Pedagogicko-psychologická poradna** má za úkol zjistit připravenost předškolních dětí na povinnou školní docházku a vydání odborného posudku. Poradenskou formou komunikuje se zákonnými zástupci a vedením školy o vhodné formě vzdělávání. Spolupracuje při přijímání žáků do škol. Dále také zjišťuje vzdělávací potřeby žáků a vypracovává odborné posudky a návrhy pro školy pomocí výsledků psychologické a speciálně diagnostické diagnostiky. Poskytuje například i preventivní metodiku a podporu ve škole.

**Speciálně pedagogická centra** poskytují poradenské služby žákům se zdravotním postižením a znevýhodněním, integrovaných ve školách, třídách nebo studijních skupinách s upraveným programem či žákům s hlubokým mentálním postižením. Činnost center je uskutečněna ambulantně, a to v centrech, návštěvami pracovníků ve školách nebo i v rodinách.<sup>30</sup>

### 3.6 VYŠETŘENÍ ODKLADU ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

Vyšetření pro otázku OŠD je psychologické vyšetření, kdy psycholog konzultuje s rodiči osobní anamnézu dítěte. Nejvíce se používá metoda pozorování. Sledují se schopnost navázat kontakt, emoční projevy nebo dokonce i vzdor. Vnímají se postoje dítěte k úkolům, rychlost práce, jak úkoly plní, dobu soustředění dítěte. Další důležitou oblastí je formální stránka řeči. To znamená správná výslovnost nebo případná vada řeči, a lze lehkou vadu řeči pominout. Obsahová stránka řeči je zvládnutí krátkého vyprávění i posouzení celkového projevu. Vyšetření zahrnuje také kognitivní předpoklady, percepční úroveň – pro zrakovou diferenciaci se užije Edfeldův rezervní test, pro sluchovou diferenciaci jsou k dispozici Matějčkovy zkoušky. Dále se pozoruje lateralita, díky které se zjistí, jaký párový orgán je dominantní. Může tomu napomoci Kernův-Jiráskův kresebný test, kterým posoudíme i úroveň kresby a grafomotoriky.

---

<sup>30</sup> PEŠOVÁ, I., M. ŠAMALÍK. Poradenská psychologie pro děti a mládež. Grada Publishing, a. s., 2006, s. 11-13. ISBN 80-247-1216-4.

Metoda obsahuje kresbu lidské postavy, nápodobu písma a teček. Hodnotí se celkové dovednosti a znalosti dítěte, které nejsou obsaženy v testech. Na konci je závěrečný rozhovor s rodičem, během kterého je obeznámen s výsledky. Prokonzultují možnost odkladu školní docházky, v případě potřeby a nabízí rodičům nejrůznější metody potřebné pro rozvoj.<sup>31</sup>

---

<sup>31</sup> PEŠOVÁ, I., M. ŠAMALÍK. Poradenská psychologie pro děti a mládež. Grada Publishing, a. s., 2006, s. 85-87. ISBN 80-247-1216-4.

## 4 REEDUKACE

Při OŠD hraje roli nejen časový faktor zrání funkcí, ale i jejich reedukace. Reedukace může znamenat převýchovu nebo obnovenou výchovu. Označujeme tímto pojmem soubory speciálně pedagogických postupů, které jsou zaměřené na rozvoj porušených nebo nevyvinutých funkcí. Výsledkem není jen rozvoj funkcí a vznik dovednosti, ale také částečná nebo plná kompenzace potíží.

Reedukace je individuální záležitost. Není možné použít na všechny jedince stejné postupy, každý jedinec je jiný. Slovo reedukace neznámá doučování, ale podpora schopnosti učit se. Úroveň převýchovy odpovídá úrovni dítěte a postupně se zvyšuje obtížnost. Je potřeba úroveň akceptovat. Využívají se různé pomůcky, dle poruchy a považujeme činnost za cílenou. Jelikož jde o dlouhodobou záležitost, tak můžeme pozorovat průběžné výsledky a vyhodnocovat závěry a další nápravné opatření.<sup>32</sup>

Pro reedukaci je podstatné specifikovat danou oblast, kde dítě zaostává. Základem je reedukační činnost v postižené oblasti a její rozvoj. Nežjišťujeme příčinu, ale pracujeme s projevy.<sup>33</sup>

Náprava poruch učení nebo dílčích cílů slouží především ke zmírnění projevů a osvojování daných dovedností. Napomáhají tomu speciální techniky, které jsou určeny na dílčí funkci, která bude reedukována. Lépe se dítěti učí, když zapojí více smyslů (multisenzoriální postup). Nejlépe se napravují tyto funkce u dětí mladšího školního věku, ale náprava má smysl, i když je dítě starší.<sup>34</sup>

---

<sup>32</sup> JUCOVIČOVÁ, D., H. ŽÁČKOVÁ. Reedukace specifických poruch učení u dětí. Portál, s. r. o., Praha 2008, s. 27-31. ISBN 978-80-7367-474-8.

<sup>33</sup> Par. Tamtéž, str. 32

<sup>34</sup> SLOWÍK, J. Speciální pedagogika: 2., aktualizované a doplněné vydání. Grada Publishing, a.s., 2016. s. 130. ISBN 978-80-0095-8.

## 4.1 HRA

Pro dítě před zahájením školní docházky je nejdůležitější činností hra. Hra pomáhá dítěti poznávat okolí a svět, dodržovat pravidla, spolupracovat, naučit se prohrávat i vyhrávat, respektovat spoluhráče. Do režimu dne by měl být zařazen čas, který budou rodiče a děti trávit hraním společenské hry. Hry a cvičení se dítěti nevnucují, mohlo by to odradit. Obtížnost her se postupně zvětšuje, ale s ohledem na věk a schopnosti dítěte. Hry a cvičení by měli být různorodé a zaměřené i na jiné než problémové oblasti. Podstatné je vyjadřovat podporu při prohře, ale i výhře. V průběhu her ovlivňujeme sebedůvěru, rozvíjíme vědomosti a dovednosti a podporujeme správné návyky a chování.<sup>35</sup>

Hru člověk využívá pro zábavu a potěšení. Pracuje, protože musí. Je hranice mezi prací a hrou, tato hranice není vždy přesná, jelikož i práce může bavit a hra prováděna s námahou.<sup>36</sup>

Existují mnohé formy her, vybrané procvičují tělesné funkce (funkční hry), dále jsou hry zaměřené na konstrukci ze specifických materiálů (konstrukční hry) jako jsou například stavění kostek, stavby z písku nebo plastelíny. Fantazii dítě využívá ke hře, když používá různé předměty a díky představivosti je přeměněn na jiné (iluzivní typ hry). Jinou formou hry je, když dítě mění svou sociální roli například prodavač, rodič, doktor, díky kterým získává zkušenosti s rolemi, které pozoruje (úkolové hry). Následující dělení her může obsahovat i receptivní hry, hry úlohové, hry konstruktivní nebo i hry manipulační. Hra vede k osvojení dovedností, napomáhá rozumovému a účelnému životu.<sup>37</sup>

---

<sup>35</sup> • ŽÁČKOVÁ, H., D. JUCOVIČOVÁ. Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole. Jucovičová Drahomíra PaedDr. – nakladatelství D + H, Praha 2015, s. 11-12. ISBN 978-80-87295 15-1.

<sup>36</sup> LANGMEIER, J., D. KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání. Grada Publishing, a. s., 2006, s. 100. ISBN 978-80-247-1284-0.

<sup>37</sup> Tamtéž, s. 100-101

## 4.2 REEDUKACE DÍLČÍCH FUNKCÍ

Speciální pedagogika může pro reedukaci grafomotoriky a jemné motoriky využít psychomotorické hry cíleně zaměřené na oblast, která potřebuje rozvoj, stimulaci, podporu či nápravu. Psychomotorika zahrnuje pohyb a vyjadřuje psychiku jedince. Psychomotorické hry jsou aktivity zaměřené na aktivizaci psychomotoriky, která spojuje psychický a motorický projev. Tyto hry mohou pomáhat odreagovat a uvolnit dítě. Mohou být zahájeny spontánně a příležitostně. Jsou i rehabilitační, to znamená, že se jedná o schopnost nápravy nemoci, narušené nebo porušené funkce. Snaží se redukovat narušenou funkci či orgán a napomáhá ke zlepšení. Avšak tyto hry nenahrazují rehabilitační metody.<sup>38</sup>

**Zrakové vnímání** podstatné pro úspěšné čtení, psaní a počítání. Zrak musí rozlišovat jednotlivé prvky a schopnosti jako je zraková paměť, zraková analýza a syntéza, prostorová orientace (pohyby očí – nahoru, dolů, zleva doprava) tvořící elementární aspekt pro čtení. K tomuto rozvoji či reedukaci využijeme hry v prostoru, které přimějí dítě využít pouze zrak, kupříkladu hledání v prostoru určité barvy nebo ukrytého předmětu, rozlišování velikostí. Dále to mohou být i karetní hry nebo hledání stejných obrázků.<sup>39</sup>

**Sluchové vnímání** významnou mírou ovlivňuje rozvoj řeči a i myšlení. Pro začátek je podstatné zaměřit se na slyšení samotné a vyloučení jakékoli vady. Pro čtení a psaní je důležité se zabírat se nasloucháním, rozlišením pozadí, sluchové diferenciaci, analýza a syntéza, sluchové paměti a vnímání rytmu. Každá z těchto schopností jde nacvičit

---

<sup>38</sup> SZABOVÁ, M. Preventivní a nápravná cvičení. Portál Praha 2001, s. 10-15. ISBN 80-7178-504-0.

<sup>39</sup> ŽÁČKOVÁ, H., D. JUCOVIČOVÁ. Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole.

Jucovičová Drahomíra PaedDr. – nakladatelství D + H, Praha 2015, s. 13. ISBN 978-80-87295-15

- 1.

či převychovat například nasloucháním pohádek, napodobování rytmu, hry na rozlišování slabik, atd.,<sup>40</sup>

**Grafomotoriku** rozvíjíme uvolněním celé paže, velkou plochou a různými psacími náčiní. Pro lepší úchop použijeme kupříkladu trojhrannou tužku. **Jemná motorika** může využít hračky typu stavebnice a skládačky, ale také modelíny a korálků.

**Rozvoji řeči** napomáhá, když dítě vypráví, dále předčítání mu příběhů, povídání si o tom, co zažilo a když se řeč nezlepší, je nutno obrátit se na logopeda.<sup>41</sup>

### 4.3 REEDUKACE SPU

V této podkapitole je popsána reedukace nejznámějších specifických poruch učení, tedy dysgrafie, dyslexie a dysortografie. Popisy jsou stručné použitelné pro děti prvních a druhých tříd.

#### Reedukace dysgrafie

Tato specifická porucha učení je dlouhodobá a na reedukaci velice náročná, složitá a detailní. Nejsou zaručené výsledky reedukace a je možné, že dysgrafie přetrvává i do dospělosti v podobě „škrábání“.

Je možné se jí začít věnovat již předškolní přípravě, kde je velký a rychlý rozvoj motoriky. Úroveň přípravy grafomotoriky ovlivňuje školní úspěšnost. Náznaky

---

<sup>40</sup> BEDNÁŘOVÁ, J., V. ŠMARDOVÁ. Školní zralost, Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Computer Press a. s., 2010, s. 31, 34-35. ISBN 978-80-251-2569-4.

<sup>41</sup> PEŠOVÁ, I., M. ŠAMALÍK. Poradenská psychologie pro děti a mládež. Grada Publishing, a. s., 2006, s. 88. ISBN 80-247-1216-4.

grafomotoriky se dají podchytit právě v předškolním věku. Dítě začíná kreslit, používat štětec, a proto je důležité, aby si dobře osvojilo správné držení tužky a dalších možných psacích náčiní. Snažíme se ten úchop zafixovat. Rozvíjí se jemná i hrubá motorika, správný úchop tužky, správné držení těla, sklon sešitu. Podstatné je respektovat pracovní tempo dítěte, jinak hrozí velké chybování.<sup>42</sup>

### **Reedukace dyslexie**

V předškolním a mladším školním období je důležité vyvolat zájem o čtení u dítěte. Rodiče jsou dítěti velkým vzorem a měli by dětem jít příkladem v tomto směru. Důležité je, aby se dítěti ve čtení dařilo.<sup>43</sup>

Podstaté je osvojení písmen, dítě potřebuje více času na zapamatování, významný je multisenzoriální přístup a aktivní forma osvojování, aby snaha učit se byla co nejefektivnější. Napomáhá tomu obrázková abeceda (spojování obrázků s počátečním písmenem obrázku), kreslení písmen a jejich obtahování, skládání z písmenek, modelování, psaní písmen na záda, skládání abecedy. Některá písmenka si jsou velmi podobná b-d-p, m-n, a-o-e nebo k-h-l. Existují speciální pracovní listy, omalovánky z písmenek a další možné cvičení a pomůcky pro rozpoznávání písmen. Při samotném čtení dětem pomáhají speciální záložky s výřezy na slabiky, krátká slova a delší slova nebo prosté ukazování prstem řádku. Při čtení se postupuje od jednoduchého k těžšímu, tempo čtení záleží na dítěti.<sup>44</sup>

---

<sup>42</sup> JUCOVIČOVÁ, D., H. ŽÁČKOVÁ. Reedukace specifických poruch učení u dětí. Portál, s. r. o., Praha 2008, s. 99-101. ISBN 978-80-7367-474-8.

<sup>44</sup> Tamtéž, s. 68.

<sup>44</sup> Tamtéž, s. 82-88.

## **Reedukace dysortografie**

Při nápravě dysortografie se vychází z konkrétních obtíží jedince a postup reedukace určí poradenské zařízení. Na počátku je důležité soustředit se na nácvik písmen a zmírňování chybovosti. Třeba skládání slov z různých druhů abecedy (dřevěné, plastové), různé hry, křížovky, osmisměrky. Dále mohou skládat slova po slabikách, luštění opačně psaných slov (sel – les, kar – rak), osoba učící dítě do vzduchu napíše písmeno a dítě ho napíše na papír. Při nácviku je nutné dohlížet, jestli dítě píše všechna písmenka. Pomáhá i vytleskávat slabiky, používat pracovní listy ve kterých jsou cvičení, kde se doplňují slova nebo píšou diktáty.<sup>45</sup>

---

<sup>45</sup> JUCOVIČOVÁ, D., H. ŽÁČKOVÁ. Reedukace specifických poruch učení u dětí. Portál, s. r. o., Praha 2008, s. 129-134. ISBN 978-80-7367-474-8.



## 5 JEMNÁ MOTORIKA A GRAFOMOTORIKA

Rozvoj motoriky je jeden z nejdůležitějších faktorů pro zvládnutí psaní. Reedukací či prevencí předejdeme dysgrafii a obtížím v budoucnosti.<sup>46</sup>

**Porucha jemné motoriky** u psaní se projevuje krátkými trhanými pohyby tužkou. Dítě se často u psaní či kresby snadno unaví. Při poruše se špatně ustálí písmo, nebude se soustředit na obsah psaného, ale na psaní samotné.<sup>47</sup>

### 5.1 PŘEDPOKLADY PRO ROZVOJ PSANÍ

Mezi předpoklady pro rozvoj psaní řadíme zrakové vnímání, sluchové vnímání, vnímání psaní, a dokonce mluvené řeči a schopnost jí porozumět. Řadíme do této kategorie i kreslení, psaní a čtení při komunikaci. Podstatné je dále podporovat jejich zájem o vzdělávání a vybudovat pozitivní vztah. Důležité je, aby dítě pracovalo v podnětném prostředí. Prostor vybavíme například knihami, abecedou, pastelkami, papíry, jmény dětí, nůžkami a lepidly, omalovánkami. Pracujeme se stavebnicemi, obkresluje šablony, napodobujeme jednoduchá slova, modelujeme velká tiskací písmenka, kreslíme přáníčka.<sup>48</sup>

---

<sup>46</sup> ŽÁČKOVÁ, H., D. JUCOVIČOVÁ. Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole. Jucovičová Drahomíra PaedDr. – nakladatelství D + H, Praha 2015, s. 44. ISBN 978-80-87295-15-1.

<sup>47</sup> MATĚJČEK, Z. Praxe dětského psychologického poradenství. Portál, s. r. o., Praha 2011, s. 253. ISBN 987-80-262-0000-0.,

<sup>48</sup> LIPNICKÁ, M. Rozvoj grafomotoriky a podpora psaní: preventivní program, který napomáhá předcházet vzniku dysgrafie, Portál, s. r. o., Praha 2007, 2015, s. 12. ISBN 978-80-262-0880.

## 5.2 SIGNÁLY PORUCHY PSANÍ

Porucha psaní se těžce diagnostikuje v předškolním věku, jelikož jde o psaní, které se nacvičuje až na základní škole. V tomto období je psaní pouze spontánního rázu a nedá se hodnotit. Rizika poruch psaní se posuzují s prvotními příznaky ukazující na problémové oblasti. Specificky zaměřené psychologické nebo speciálně pedagogické testy a zkoušky pomáhají odhalit možné selhání. Problému by si měli především všimnout rodiče a učitelé. Náznakem může být, když jedinec nezvládne správně napodobit předkreslené tvary, později dítě nebude schopno napodobit ani tvary písmen. Tyto znaky však nemohou být objektivně hodnoceny.

Vývojové etapy jsou velice individuální. Projevy u předškolního dítěte s možnými poruchami psaní ve věku od pěti až šesti let mohou být například – nerado kreslí či kreslení úplně odmítá, problémy s držetím tužky, nedokáže nakreslit motiv, kreslí „hlavonožce“, dítě je neobratné, nemá vyhraněnou laterální orientaci, špatná orientace v prostoru podle pokynů (vpravo, vlevo, na, nad, pod, výše, uprostřed atd.), projevy poruch pozornosti, nerozlišuje tvary.

Především je potřeba při počátečních příznacích navštívit poradenské centrum. Odpovídající testy mohou napomoci diagnostikovat poruchu a postup možné nápravy.<sup>49</sup>

## 5.3 KRESBA

U předškolního a mladšího školního věku je kresba způsobem vyjádření názorů na své okolí nebo tím může vyprávět. Spadá pod neverbální symbolickou funkci. Vývoj kresby prochází několika fázemi.

---

<sup>49</sup> LIPNICKÁ, M. Rozvoj grafomotoriky a podpora psaní: preventivní program, který napomáhá předcházet vzniku dysgrafie, Portál, s. r. o., Praha 2007, 2015, s. 8-9. ISBN 978-80-262-0880.

První z těchto fází je fáze presymbolická, kterou dítě používá v batolecím věku. Je to grafomotorická činnost, kdy jde pouze o čmárání. Následuje fáze přechodu na symbolické úrovni, kdy dítě přichází na to, že čmárání může být zobrazením reality a stává se symbolem. Grafomotorický výtvar bývá již pojmenován na základě výrazného znaku. Poslední fáze předškolního věku je primární symbolické vyjádření. Dítě dokáže nakreslit faktickou věc, která ho zaujme. Podobnosti a zobrazení je závislé na schopnostech a dovednostech motoriky, senzomotoriky a poznávacích procesech, ale například i na momentálním emočním stavu. Jedinec kreslí všechno, co ho zaujme, nejčastěji však kreslí lidské postavy.

**Kresba lidské postavy** má svá specifická stádia, ve kterých se odráží vývoj dítěte. Lidskou postavu poprvé kreslí až okolo třech let života. První stádium se nazývá hlavonožec. Při kresbě využívá zkušenosti s vlastním tělem, a i pozorováním jiných lidí. Důležité jsou končetiny a děti si již uvědomují k čemu jsou. Nejvíce se především soustředí na obličej, který je důležitý při navazování kontaktu. Druhým stádiem je subjektivně fantazijní zpracování, zobrazující lidskou postavu nakreslenou 4-5 letým dítětem. Kresba obsahuje detaily, ale místy nerespektuje realitu. Příkladem jsou takzvané průhledné kresby, kdy dítě postavě dokreslí postupně oblečení. Posledním stádiem je realistické zobrazení s přechodem k realismu. Ke konci předškolního věku je výtvar dítěte přiblížený skutečnosti.<sup>50</sup>

## 5.4 PROVEDENÍ KRESBY

Kresba krom obsahu má i formální stránku provedení. Podstatné je držení psacího náčiní, plynulost, jistota při psaní a kreslení, postavení ruky, uvolnění ruky a tlak.

---

<sup>50</sup> VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie: dětství a dospívání, vyd. 2., doplněné a přepracované. Praha Karolinum, 2012, s. 187-189. ISBN 978-80-246-2153-1.

Držení psacího náčiní kolem třetího roku by mělo přibližně vypadat tak, že tužka leží na posledním článku prostředníku a nahoře je přidržena článkem palce a ukazováčku. Děti by neměly tužku svírat křečovitě a zbylé prsty by měli být také uvolněné. Tento úchop psacího náčiní by mělo dítě zvládnout před nástupem do školy.

Držení ruky při kreslení a psaní je správné, když konec tužky směřuje k oblasti mezi ramenem a loktem.

Uvolnění ruky významně ovlivňuje grafický výkon dítěte. Nadměrný tlak ovlivňuje linie kresby, kostrbatost, časté přerušování. Plynulost vychází z ramenního kloubu.<sup>51</sup>

## **5.5 NÁPRAVA JEMNÉ MOTORIKY**

Náprava stimuluje jemné pohyby, do kterých řadíme pohyby prstů, tváře a mluvidel. Jemná motorika prstů je celková pohyblivost, manipulace s předměty - například práce s tužkou, příborem, zapínání zipu a zacházení s materiály jako je modelína a hlína. Pohyby tváře v jemné motorice představuje mimika, dále pohyby mluvidel a jazyka, kterou se zabývá obor logopedie.<sup>52</sup>

Pro psaní je podstatné rozvíjet jemnou a zároveň hrubou motorikou, jelikož neuvolněná ruka, špatné držení psacího náčiní a nesprávné držení těla přispívá k obtížím při psaní. Lze předejít obtížím při vybrání správného náčiní na psaní a kreslení, vhodné polohy pro psaní a pořízení speciálních grafomotorických cvičení. Na počátku je náležité používat spíše širší tužky a pastelky. Pro podporu správného úchopu je výhodnější využít tříhranné psací potřeby. Dítě by mělo začít kreslit a psát na velké ploše a postupně zmenšovat. Pokaždé uvolníme ruku motorickou hrou či cvičením. <sup>53</sup>

---

<sup>51</sup> LIPNICKÁ, M. Rozvoj grafomotoriky a podpora psaní: preventivní program, který napomáhá předcházet vzniku dysgrafie, Portál, s. r. o., Praha 2007, 2015, s. 20. ISBN 978-80-262-0880.

<sup>52</sup> SZABOVÁ, M. Preventivní a nápravná cvičení. Portál Praha 2001, s. 27. ISBN 80-7178-504-0.

<sup>53</sup> Žáčková a Jucovičová 2015, str.44-45

# PRAKTICKÁ ČÁST

## 6 PRŮZKUM

V této kapitole je vymezen průzkumný cíl, dále je popsán průzkumný vzorek, ve kterém jsou uvedeni respondenti a jejich stručný popis. Nachází se zde průzkumná metodika a její popis a v neposlední řadě také organizace průzkumu.

### 6.1 Vymezení průzkumného cíle

Cílem bakalářské práce je zjistit, v jaké míře se zlepší grafomotorika a jemná motorika při jejich reedukaci. K zjištění posloužit experiment a pozorování skupiny na níž byl průzkum proveden.

### 6.2 Průzkumný vzorek

Výběr respondentů byl účelový. Byl založen na úsudku průzkumníka, podle toho, co by mělo být pozorováno a co je reálně možné pozorovat.<sup>54</sup> Průzkumnou skupinou byly děti, které dochází do přípravné třídy jedné základní školy na Praze 7. Všechny tyto děti mají odklad školní docházky. Je to perfektní vzorek pro tuto bakalářskou práci. Průzkumu se zúčastnilo patnáct dětí ve věkovém rozmezí 6-7 let, které jsou ve smíšené třídě. Při provádění experimentu byla možnost pozorovat jednoho člena třídy, který předvedl největší pokrok a ten bude popsán v kazuistice.

---

<sup>54</sup> DISMAN, M. Jak se vyrábí sociologická znalost, Příručka pro uživatele, Nakladatelství Karolinum, Praha 2011, s. 112. ISBN 978-80-246-1966-8.

Průzkum byl samozřejmě anonymní a byly sepsány informované souhlasy pro rodiče s uskutečněním grafomotorického průzkumu na jejich dětech. Informovaný souhlas byl napsán i pro vedení školy. Nepodepsané žádosti se nachází vložené v přílohách.

### **6.3 Průzkumná metodika**

Průzkum byl tvořen kvalitativní formou, aby bylo možné průzkum podobněji zpracovat. Použit byl experiment na jemnou motoriku a grafomotoriku. Obsahuje pět cvičení, které podporují uvolnění celé ruky a poukazují na grafomotorickou úroveň dítěte. Součástí experimentu je pozorování a kazuistika.

Průzkum byl proveden dvakrát ve stejné přípravné třídě s časovým odstupem, kdy v prvním případě děti začaly rovnou plnit průzkumníkem zadané úkoly a v druhém případě před grafomotorickými úlohami se rozcvičily cviky, které aplikují vždy před hodinu psaní a práce s psacím náčiní. Časový rozestup mezi úlohami tvořil dva týdny. Děti mezitím procvičovaly jemnou motoriku a grafomotoriku ve škole a také doma s rodiči. Výsledky zlepšení jsou vyhodnoceny škálou známek.

#### **6.3.1 KVALITATIVNÍ PRŮZKUM**

Na počátku průzkumu se nejdříve v procesu pozoruje a sbírají se data. Pátrá se po pravidelnosti existujících dat a formují se nové závěry a nové teorie.<sup>55</sup> Jak již bylo uvedeno v empirické části se využívá pro zjištění potřebných dat experiment, pozorování a kazuistika. Využito bylo přímé pozorování, které je plánované a zaměřené na vybrané jevy.<sup>56</sup> Kazuistika byla napsána o žákovi, který udělal největší pokrok.

---

<sup>55</sup> DISMAN, M. Jak se vyrábí sociologická znalost, Příručka pro uživatele, Nakladatelství Karolinum, Praha 2011, s.287. ISBN 978-80-246-1966-8.

<sup>56</sup> Tamtéž, s. 124

## 6.4 Organizace průzkumu

Na základní škole v přípravné třídě se po usazení žáků představila autorka a prozradila jim, co budou dělat za úlohy. Na počátku bylo zkontrolovalo držení tužky a při obtížích autorka práce nebo třídní učitelka pomohla. Celkové trvání obou částí experimentu trvalo přibližně 45 minut, tzn. jednu školní vyučovací hodinu. S případnými dotazy a vybíráním dokončených prací pomáhala taktéž třídní učitelka. Pokaždé bylo raději zopakováno, jaký úkol žáci dostali a každého se průzkumnice snažila obejít a případně mu pomoci a zodpovědět dotazy. Před druhým provedením experimentu bylo domluveno procvičování rozvoje motoriky a grafomotoriky v písemné formě, která byla dětem zadána ve vyučovacích hodinách, a i na procvičování jako domácí úkoly. Při druhém setkání děti aplikovaly cviky, které pomáhají uvolnit ruce a usnadňují jim pohyb po papíře.

## **7 DATA A VÝSLEDKY PRŮZKUMU**

Experiment byl složen z pěti cvičení, které byly ohodnoceny. Cvičení byla vybrána z Šimonových pracovních listů na rozvoj jemné motoriky a grafomotoriky a z testů školní zralosti. Pomocí testů školní zralosti byla vytvořena klasifikace na hodnocení úloh. Pod všemi popisy úloh zadaných dětem jsou přidány obrázky těchto cvičení. Způsob hodnocení je uveden pod obrázky a je vykonán formou známek na škále od 1 do 5 s tím, že jedna je nejlepší a pět nejhorší. Ve vyhodnocení jsou srovnány obě dvě části experimentu a to s podrobnějším ohodnocením všech chyb, které děti udělaly.



## 7.1 CVIČENÍ Č. 1

První cvičení čerpalo z testu školní. Zadáním jsou psací písmena „Ci yl osn“, které budoucí žáci prvních tříd nejprve obtáhli. Pod písmeny měli prostor pro zopakování zadání, ale tentokrát samostatně jen s předlohou. Psaní slov a především, tohoto nesmyslného spojení je velice náročné.

**Obrázek 1: Ci yl osn**



Ci yl osn



### **Způsob hodnocení**

Hodnocení známkou jedna získala práce, která splnila podmínku: dobře a čitelně napodobení předlohy. Písmena jsou přibližně stejně velká a počáteční písmeno je zřetelně větší než ostatní. Písmena jsou spojena stejně jako v předloze. Nesmí chybět tečka nad i. Na známku dva je potřeba aby písmo bylo čitelné napodobení předlohy, není

již důležité držení linie ani velikost písma. Trojku dítě získalo, jestliže bylo členění textu alespoň na dvě části a rozpoznat byla minimálně 4 písmena. Následuje čtyřka, kdy si jsou s předlohou podobná nejméně dvě písmena a celek ještě tvoří písmena. Nejhorší je známka pět, kdy už dítě nepíše písmena, ale pouze čmárá.

## Hodnocení cvičení

**Tabulka 1: Znamky - Ci yl osn**

Děti	1. část	2. část
1.	2	2
2.	2	2
3.	2	2
4.	5	4
5.	2	3
6.	2	1
7.	1	1
8.	1	2
9.	3	3
10.	4	3
11.	3	2
12.	3	3
13.	4	3
14.	5	3
15.	2	2

První část testů, kdy děti plnily první úlohu dopadlo tak, že nejlepší hodnocení měly dvě děti. Ty zvládly výborně psát, sice se objevily menší chybičky, ale byly lepší než ostatní. Dále 6 dětí zvládlo psaní na známku dvě, kdy písmo nebylo dokonalé nebo nezvládly udržet linii. Znamku tři svým výkonem získali tři žáci. Vysloužili si ji písmem, které se dalo stále přečíst nebo tím, že chyběla mezera mezi písmeny a bylo to hůře čitelné. Hodnoceny čtyřkou byly dvě děti – písmena se již skoro nepodobaly předloze, kdy v jednom listu L vypadalo jako nepovedené T a N mělo jen jeden oblouček, O a S vypadalo spíše jako A. V druhém případě Y vypadalo jako U a L úplně chybělo

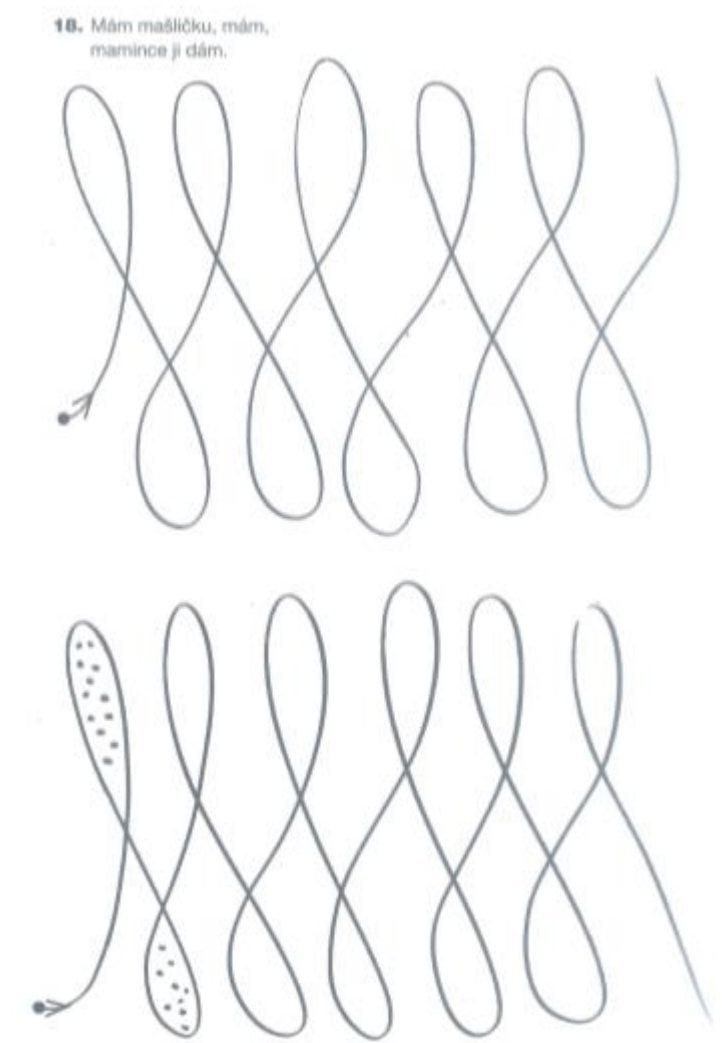
a S a N si nebylo ani podobné. Nejhorší hodnocení měl žák, který přestal spolupracovat, a nakonec napsal jen dvě písmena a zbytek vzdal. Poslední dítě pouze špatně obkreslilo písmenka, a nakonec si radši do obrázku začalo kreslit a řeklo, že je to moc těžké.

Druhá část testů, kterou děti vyplnily s časovým rozmezím, byla vyhodnocena za úspěšnější. V tomto případě nejhorší známku, tedy pětku, nezískalo ani jedno dítě. Ohodnoceno čtyřkou bylo pouze jedno předškolní dítě, a to z důvodu, že byla čitelná pouze 2 písmena, na pracovním listu byla vidět snaha. Zvedl se celkový průměr prací, které děti napsaly. Znamku 3 získalo šest žáků. Ti psali především kostrbatě, písmo však bylo čitelné. Stejný počet získalo známku dvě. Byly to menší chyby, díky kterým nezískali lepší známku jako například neudržení linie nebo nedodržení velikosti. Hodnocení v podobě jedničky si udržel jeden žák, který měl velmi podobné ne-li lepší písmo. A jeden se o stupeň zlepšil.

## 7.2 CVIČENÍ Č. 2

Druhý pracovní list byl vybrán ze Šimonových pracovních listů 14, které obsahují grafomotorické cvičení. Úkolem bylo obtáhnout „mašle“ barevnou pastelkou, jedním tahem co nejlépe umí. Pohyb rukou ve tvaru osmiček pomáhá uvolnit ramenní kloub.

**Obrázek 2: Mašle**



### **Způsob hodnocení**

Opět je zde škála, díky které je možné ohodnotit výsledky dětí. Pravidla klasifikace byla přebrána z hodnocení prvního cvičení a přepracována na odpovídající hodnocení pro tento pracovní list. Nejlepší známku mohlo dostat dítě, které velmi dobře barevnou

pastelkou obkreslilo mašli bez chyby a jen jedním tahem. Druhé nejlepší hodnocení bylo, když dítě obtáhlo jedním tahem „mašle“ bez viditelného přerušení s menšími odchylkami. Dále ohodnocení tři předškolák získá obtahováním s většími odchylkami. Jestliže žák úkol vypracoval s přerušováním tahů a velkými čarami mimo linku, po které měl vést tužku, byl ohodnocen čtyřkou. Pětku získal ten, kdo úplně špatně vypracoval zadaný úkol.

## Hodnocení cvičení

Tabulka 2: Znamky - Mašle

Děti	1. část	2. část
1.	3	3
2.	3	2
3.	3	4
4.	2	2
5.	3	3
6.	3	4
7.	4	2
8.	2	2
9.	4	3
10.	5	3
11.	3	3
12.	4	4
13.	3	3
14.	5	3
15.	3	4

V první části se ani jednomu z dětí se nepodařilo cvičení zvládnout na jedničku. Dvěma dětem se zdařilo provést úkol na známku dvě, jelikož čáry nebyly dokonalé a přesně neobtahovaly linii. Jedno z těchto dětí bylo lepšímu hodnocení velice blízko. Nejvíce se objevovala známka tři, a to osmkrát, protože měly nepřehlédnutelné odchylky, které se nedaly lépe hodnotit. Čtyřku získali 3 žáci, viditelně přerušovali čáry a byly kresleny kostrbatě, dokonce několikrát obtahované. Pětkou byli klasifikováni žáci, kteří neplnili zadání a nedodržovali linie tahů na předloze.

I v této druhé části došlo k menšímu zlepšení. Nejlepší hodnocení bylo v podobě dvojky, kterou získaly čtyři děti. Zasloužily si ji, protože jejich tah psacího náčiní nevedl tak daleko od čar a nebyly ani přerušovány. Trojku si vysloužilo sedm budoucích prvňáků, ti již měli větší odchylky od čar, které byly předtištěny. Čtyřka byla udělena pouze čtyřem žákům a žádný z nich již nebyl horší. Některým uškodilo viditelné přerušování jednolitého tahu a jiným zas velmi patrné tahy mimo linku.

### 7.3 CVIČENÍ Č. 3

List číslo tři obsahoval obtížnější cvičení, kdy žáci měli udělat vrchní obloučky mezi ptáčky. První oblouček byl převeden mezi kočkou a prvním ptáčkem, dále měli pokračovat sami v dalších osmi řádcích. Cvičení bylo získáno v Šimonových pracovních listech číslo 20.

**Obrázek 3: Ptáčci**



#### **Způsob hodnocení**

Hodnocení známkou jedna získané práce dítěte vypracována správně a obsahující obloučky podobající se ukázkovému hornímu oblouku, v podobné velikosti. Dvojku

získá pracovní list, v němž jsou obloučky sice podobné ukázkovému, ale hůř vypracované. Jestliže jsou obloučky dobré, ale postupně se zhoršují, práce byla ohodnocena známkou tři. Objevily se děti, které zadání i přes opakování a názorné ukázání nepochopily. Ty děti, které měli pěkné obloučky, ale nakreslené okolo ptáčku získali čtyřku. Pětku měly ty práce, které byly špatně pochopené a i vypracované.

## Hodnocení cvičení

Tabulka 3: Znamky- Ptáčci

Děti	1. část	2. část
1.	4	4
2.	4	4
3.	2	2
4.	3	4
5.	2	1
6.	1	2
7.	3	3
8.	3	2
9.	3	2
10.	5	4
11.	2	1
12.	2	2
13.	2	2
14.	4	4
15.	3	3

První část se podařila na výbornou pouze jednomu dítěti, které mělo vydařené obloučky, podobné předloze a podobnou velikostí. Znamku dvě získalo pět dětí. Jejich kresba obloučků byla nedokonalá, některé byly dokonce trochu špičaté, ale snažily se držet tvaru a velikosti. Děti si po celou dobu udržovaly kvalitu a velikost. Některé se dokonce zlepšovaly a poslední řádek měly perfektní. Pět pracovních listů bylo ohodnocených známkou 3, protože každým řádkem obloučky začaly spíše připomínat čáry. Děti, které měly pěkné obloučky, ale nepochopily zadání dostaly čtyřku, jelikož



je důležité naslouchat instrukcím. Instrukce neuposlechly 3 děti. Pětku získalo jediné dítě, které si úkol vysvětlilo po svém a kreslilo do papíru.

Následná spolupráce nepřinesla žádné hodnocení pět což znamená, že všichni se snažili plnit své úkoly. Ty děti, které opět nepochopily zadání a znovu i po vysvětlení plnily úkol špatně, byly bohužel klasifikovány čtyřkou. Pouze tři žáci dosáhli průměrného výsledku tři, kdy sice splnili zadání, ale postupně se zhoršovali. Šest prací si zasloužilo dvojku za horší vypracování, ale odvedli dobrou práci. Avšak nejlepší práci měly dvě děti s hodnocením jedna, některé jejich obloučky byly opravdu výborné a vcelku šlo o pěkně zpracované cvičení.

## 7.4 CVIČENÍ Č. 4

Úkolem na čtvrtém listu v pořadí bylo podle teček nakreslit od menších obloučků až velké oblouky tvořící duhu. Rychlejší děti si mohly obrázek i vybarvit. Úloha byla vybrána ze Šimonových pracovních listů číslo 16.

**Obrázek 4: Duha**



### Způsob hodnocení

Jedničku dostává dítě vždy za dokonalé nebo skoro dokonalé vyhotovení úkolu, kdy jsou tolerovány menší chyby, v tomto případě odchylkou od tvaru teček a plynulým tahem tužky. Dobré obtažení teček s více chybami je oceněno známkou dvě. Trojku získá dítě za oblouky, které se jimi nepodařilo spojit tečky, a jsou vedeny mimo ně. O stupeň horší hodnocení je použito, když oblouk není vedený tečkami a ke všemu není plynulý. Pokud dítě neobtáhne tečky, nelze se hodnotit jinak než známkou pět.

## Hodnocení cvičení

**Tabulka 4: Znamky - Duha**

Děti	1. část	2. část
1.	3	3
2.	3	4
3.	4	4
4.	3	3
5.	3	3
6.	3	2
7.	2	1
8.	2	1
9.	5	4
10.	5	4
11.	2	4
12.	3	3
13.	4	3
14.	5	3
15.	3	3

V části první ani jedno dítě nedosáhlo výborné známky, jelikož nikdo cvičení nevypracoval dostatečně. Pět dětí zvládlo vypracovat cvičení na dvojku. U těchto dětí byl výkon nejlepší ale ne dostatečný na nejlepší známku. I když byl například oblouček krásný a vedený skoro všemi tečkami, nebyl ale úplně plynulý pohyb. Stejný počet byl i dětí, jejichž práce byla ohodnocena dobře. Výkony byly průměrné a pouze jedno dítě ze 4 netlačilo na psací náčiní. Čtyřku získaly dva pracovní listy, ve kterých opravdu pohyby nebyly plynulé a tečkami vedlo několik čar a některé z nich ani těmi tečkami nevedlo. Poslední tři listy byly hodnoceny 5, jeden list nebyl vůbec vyplněn, chlapec odmítal již spolupracovat. V další práci nebyly ani žádné čáry, byly to pouze čmáranice a v posledním nedostatečném vypracování, některé čáry chyběly, jiné byly načmárané.

Časový odstup od první části pomohl dětem lépe zvládnout tento úkol. Hodnocení se v mnohém zlepšilo a nejhorší ocenění byla známka 4. Tu získalo pět dětí. Mezi nimi byli i žáci, kteří měli předtím pětky. Znamku získali kvůli přerušovaným čárám. Dobré výkony se objevily v sedmi pracovních listech, kdy tahy byly kostrbaté a nevedeny řádně

tečkami, díky nimž vznikaly velké mezery. Jedno dítě se přiblížilo výbornému výsledku, ale získalo jen velmi dobré hodnocení za snahu o perfektní oblouky. Jedničky získaly děti za perfektní práce, obzvláště u jedné, na které si dal malý respondent velice záležet.

## 7.5 CVIČENÍ Č. 5

Tento list napomáhá uvolnit ruku a zápěstí krouživými pohyby, kdy děti s odloženou školní docházkou mají za úkol malými kroužky označit vločky na obrázku. Vloček je dohromady 13. Opět bylo čerpáno z Šimonových pracovních listů.

**Obrázek 5: Sněhové vločky**



### **Způsob hodnocení**

Výborné hodnocení mohlo dítě získat, když více jak polovina kroužků byla oválná či kulatá, to znamená bez velkých odchylek těmto tvarům. Velmi dobré výsledky mohly

získat, jestliže zvládnou nakreslit alespoň 3 kroužky připomínající kolečko či ovál. Dobře to vyhotovily předškolní děti, pokud zakroužkovaly všechny vločky, ale i přesto, že kroužky byly kostrbaté. Dostatečně byly klasifikovány velmi kostrbaté kruhy nebo i ty, které byly několikrát obtahované. Nedostatečné bylo nesplnění úkolu nebo tvary nepřipomínající ani kolečka.

## Hodnocení cvičení

**Tabulka 5: Vyhodnocení – Sněhové vločky**

Děti	1. část	2. část
1.	3	3
2.	4	2
3.	3	2
4.	5	3
5.	3	2
6.	4	3
7.	3	1
8.	2	1
9.	5	2
10.	4	4
11.	2	4
12.	2	3
13.	3	3
14.	3	2
15.	3	3

Opět se žádnému z dětí nepodařilo splnit zadání tak, aby byly ohodnoceny výbornou známkou. Hodnocení dvojkou byli tři žáci. Ve všech třech listech bylo alespoň 5 povedených koleček. Dobré hodnocení získalo 8 dětí, které zakroužkovaly všechny vločky, i když to bylo nepřesné, kostrbaté a dal by se výkon výrazně zlepšit. Čtyřku získaly práce velice nepřesně kroužkované, několikrát obtažené čáry do lehké čmáranice nebo dokonce jedna nezakroužkovaná vločka. Nejhorší hodnocení získaly práce, které z půlky nebo celé byly nevyplněné.

Pomocí procvičování ani v posledním listu druhé části nikdo neměl horší známku než čtyřku na rozdíl od první návštěvy. Špatné hodnocení měly pouze dvě práce, důvodem byly kroužky, které nebyly kulaté ani oválné a několikrát obtahovaná kolečka, která spíše připomínala mnohoúhelníky. Trojkou bylo vyhodnoceno šest prací, odpovídající hodnocení. Dalších pět respondentů získalo za svou práci dvojku. Tentokrát výborné ohodnocení získaly dvě děti.

## 7.6 POZOROVÁNÍ

Přípravnou třídu tvořily dvě třetiny chlapci a zbytek byly dívky. Všichni žáci byli vzorně připraveni na vyučování. Při první pokusu experimentu všechny děti pozorně naslouchaly, jaké úkoly jim byly zadány. Z výrazů na obličejích dětí bylo vidět, nadšení z úkolů, které dostanou. Objevili se i tací, kteří neměli až tak velkou radost jako ostatní. I přes odklad školní docházky některé děti hned při prvním cvičení tvrdily, že neumí psát. Pro jedno dítě to byl nejtěžší úkol ze všech a strávil hodně času nad pokusem napsat nesmyslné spojení písmen, mělo stále první list i když všichni už pracovali na listu č. 3. Většina dětí tužku držela správně, ale jelikož nemají nacvičené psaní písmen, tak na tužku tlačily. Druhý úkol byl jednodušší, barevnou pastelkou pouze obtáhnout „mašle“. Děti po sdělení informací, začaly věnovat pozornost cvičení a hned vykřikovaly jako barvu si zvolily. Dětem se lépe kreslilo a nemusely tolik tlačit na tužku. Pohyb byl plynulejší a úkol rychleji splněn. Třetí úkol byl, aby kreslili malé vrchní obloučky mezi ptáčky, co byly v pracovním listě, avšak některé děti vůbec nepochopily zadání. Ty vyzrálejší začaly hned kreslit a pochopily co mají za úkol a jeho správné řešení. Doba trvání byla poněkud delší než u předchozího cvičení. Dále pokračovaly spojováním teček, které vytvořily duhu a mohly si jí vybarvit, jestliže rychle splnily úlohu. Opět většina dětí zpracovala svůj úkol dobře a svědomitě, tužku držely správně avšak všechny děti při vymalovávání přetahovaly. Jeden z žáků dokonce nakreslil na ten stejný list sluníčku i oči a ústa. Pro chlapce, který má zřejmě poruchu pozornosti bylo plnění úloh velice náročné a již v této fázi přestával spolupracovat a již neplnil pouze zadání, ale začal do listu i kreslit svoje obrázky. Jiný chlapec již přestal spolupracovat úplně a nechtěl nic dělat. Pátý úkol chlapec z části splnil. Ostatní děti spolupracovaly a zdárně svůj pracovní list dokončily.

Při druhém setkání třídní učitelka provedla rozcvičení rukou žáků, které provádí pokaždé, než mají hodinu grafomotoriky. Cvičení bylo provedeno následovně: rozpažení a krouživými pohyby celých paží dopředu a dozadu, krouživými pohyby zápěstí, dále zvedli ruce nahoru a postupně připažili nejdříve jednu paži a potom i druhou paži. Následující cvik byl především na práci s prsty, kdy se postupně každým prstem děti dotkly palce, tzn. první byl ukazováček, poté prostředníček, prsteníček a nakonec malíček. Poté zase nazpět od malíčku k ukazováčku. Nakonec se dotkly pravou rukou



pravého stehna a levou rukou levého stehna. Po tomto cviku překřížily ruce, tedy pravou ruku na levé stehno a levou ruku na pravé stehno. Protážené děti se usadily do školních lavic, které mají postavené do písmene U. Zkontrolovaly jsme za správně sedí a drží správně psací náčiní. Tentokrát autorka také zpozorovala, že všech patnáct žáků má dominantní pravou ruku, jelikož do ní uchopily tužku či pastelku. U dětí bylo povšimnuto, že většina má široké trojhranné tužky i pastelky. Žáci si již pamatovali na cvičení a těšili se na opakování. Byli již klidnější a lépe spolupracovali. První cvičení proběhlo jako minule. Nejdříve obtáhli písmena ve vzoru a pod ním psali sami. Tentokrát bylo jiné dítě, které nezvládalo již první cvičení, trvání bylo nepřiměřené, ostatní byli rychlejší a měli poměrně lepší výsledky. Cvičení, kde obkreslovali mašle, bylo opět rychlejší, jedno z dětí mělo zajímavý pohled a to ten, že to mohou být spojené osmičky. Skoro všechny děti ve třetí úloze použily barevné pastelky, a dokonce je i střídaly, což bylo v tomto cvičení dobře možné. Předposlední úkol se žákům moc líbil a již při rozdávání se ptali, zda budou moc vybarvit obrázek. Tento úkol trvá trochu déle díky malování obrázku. Pouze 4 děti z 15 vybarvily duhu, ostatní vybarvovaly obrázky sluníčka a mráčku. Poslední cvičení, které děti zvládly vypracovat bylo pro ně již náročné, už skoro nedokázaly udržet pozornost, ale překonaly se a všichni své listy dokončili.

## 7.7 KAZUISTIKA

V rámci pozorování byla vypracována i jedna kazuistika u dítěte, které nejlépe zvládlo druhou část vypracování a udělalo největší pokrok v grafomotorice.

Chlapec je sedm let a navštěvuje přípravnou třídu jedné z pražských základních škol. Jen co vešel do třídy, vyzařovala z něj energie a nesoustředěnost. I při začátku hodiny byl roztržitý a nevydržel ani chvíli v klidu. Neustále si sahal do vlasů, klepal nohama a pozoroval co se kde děje. To samé se dělo i při druhé návštěvě.

Průzkumnice usoudila se, že jedná o dítě s poruchou pozornosti, tedy ADHD. V rozhovoru třídní učitelka autorce potvrdila podezření na poruchu pozornosti, ale rodiče odmítají využít poradnu a možnost, že by něco nebylo v úplném pořádku.

Tužku držel v pravé ruce a prsty byly v křeči a celá ruka byla špatně položena na stole a celkově seděl nesprávně a neustále se pohyboval. Na tužku tlačil a ta nemohla lehce plynout po papíře, který měl na školní lavici. Vše měl hned hotové, byl jeden z nejrychlejších a zároveň měl v první části nejhorší výsledky. Při druhé návštěvě se více soustředil, protože věděl, jak bude hodina vypadat. Tentokrát se autorka více na tohoto předškoláka soustředila a kontrolovala jeho práci. Když se tedy dalo dohromady procvičování grafomotoriky ve škole a doma s rodiči a skoro až individuální jednání, tak dosáhl mnohem lepších výsledků než při přechozím setkání.

Před chlapcem je mnoho úloh, nápravných cvičení a individuální práce učitele, ale především rodičů. Reeducace bude dlouhodobého rázu a nejspíše bude zasahovat do mladšího školního věku, kdy je náprava nejefektivnější.

## 7.8 INTERPRETACE A DISKUZE VÝSLEDKU

Cíl práce zjišťoval, v jaké míře se zlepší grafomotorika a jemná motorika při její reedukaci. Zjištění je takové, že zlepšení je opravdu možné, když se s dítětem pracuje. U těchto dětí je důležité i rozcvičení horních končetin před grafomotorickým cvičením. Celkové výsledky průzkumu jsou ohodnoceny známkami. Souhrn známek byl sečten do průměrné známky. Tato průměrná známka hodnotí celou přípravnou třídu. Díky těmto známkám bylo možné zjistit, jaká úloha dětem dělala největší obtíže, dále kterou z činností vylepšily a o jak moc. Práce nebyly podepsány dětmi, ale očíslovány s tím, že při prvním shledání každý dostal své číslo a při tom dalším dostaly stejné, aby se daly zjistit jejich pokroky. Z kompletních výsledků, které autorce vyplynuly zjistila, že největší pokrok udělalo dítě s číslem 14, které je popsáno i kazuistice této bakalářské práce.

Výborné byly výsledky týkající se druhé části průzkumu, kdy ani jedno z hodnocení výkonů dětí nebylo známkou pět. Minimální zlepšení celkové průměrné známky bylo o 0,2 stupně.

První úloha byla překvapivě nejlépe hodnocená. Průměrná známka zaokrouhlená na desetinná čísla byla 2,7 v první části. Ve druhé části se známka zlepšila na 2,4. Mezi prvním a druhým setkáním se zlepšilo šest dětí, u dalších sedmi zůstaly jejich výsledky stejné a pouze dvě se zhoršily, jen o jeden stupeň. Bylo povšimnuto ve výsledcích, že všechny děti ve všech listech napsaly tečku nad I. Dále, že největším problémem ve skupině bylo psací písmeno S. Nejlepší zaznamenaný výsledkem bylo zlepšení o dva stupně u dítěte s číslem 14.

Druhé cvičení bylo kritičtější, jelikož celkový průměr třídy byl 3,3 avšak nakonec se podařilo vylepšit i tuto nepříznivou známku na výsledek 3. Bylo usouzeno, že kresba jedním tahem není pro předškolní děti lehká, a přesto se našel jeden žák, který zlepšil svůj výsledek z pětky na trojku. V tomto cvičení se nezlepšilo a ani nezhoršilo sedm dětí, tři pohoršily svůj výsledek, a pět se jich zlepšilo. Opět největší pokrok udělalo dítě číslo čtrnáct, které potřebovalo pouze trochu individuálního přístupu.

Třetí cvičení někteří žáci moc nepochopili a snížili tím průměr celé třídy. Přesto průměrný výsledek první části byl 2,8 a druhé části 2,6. Děti, které nepochopily zadání poprvé ho nepochopily ani podruhé a vyplňovaly cvičení opět špatně. I tak se zhoršilo pouze jedno dítě, výsledky ostatních byly vyrovnané a neměnné, tedy až na pět dětí, kterým se podařilo zlepšit. V tomto případě nebyl nikdo, kdo by se zlepšil tak razantně jako v předchozích cvičeních. Však když se podařilo vylepšit výsledek někomu z těch šesti dětí, tak pouze o jeden stupeň.

Čtvrtý list s úkolem byl nejméně úspěšný, jelikož výsledné hodnocení se nezlepšilo o tolik jako v přechodných listech. Po první návštěvě byla průměrná známka 3,2 a po druhé návštěvě 3. Tentokrát se podařilo zlepšit sedmi dětem z patnácti, kterým se nepodařilo více ovlivnit průměrné hodnocení tohoto cvičení. Ke zhoršení práce došlo u tří dětí a stabilní výsledek si udrželo dětí pět. Zde se opět nejvíce polepšilo dítě číslo čtrnáct, kterému se z hodnocení pět podařilo dopracovat na hodnocení tři.

Poslední list, měl s druhým listem úloh stejné první průměrné hodnocení a to 3,3, ale po druhé části získal skvělé hodnocení a to 2,5. Byl to největší obrat v průměrném známkování třídy. K největšímu zlepšení ze všech cvičení došlo u tohoto pátého pracovního listu, kdy osm dětí zvládlo zlepšit své výkony. Tentokrát se podařilo o více jak dva stupně zlepšit dítěti, které mělo přiděleno číslo devět, a to ze známky pět na známku dvě. Ke zhoršení došlo u dvou dětí a stejný výkon se vydařil zbývajícím pěti dětem.

**Tabulka 6: Průměrné výsledky úloh**

Úloha	1. hodnocení	2. hodnocení
1.	2,7	2,4
2.	3,3	3
3.	2,8	2,6
4.	3,2	3
5.	3,3	2,5

Překvapením pro autorku bylo, že druhé cvičení, které se zdálo nejjednodušší, protože úkolem bylo pouze jedním tahem vést tužku po předloze, se dětem se vůbec nezdařilo. A i přes dvě vysvětlení zadání u cvičení číslo tři, kde měly dělat vrchní obloučky mezi ptáčky, nedokázali čtyři stejní žáci pochopit, že kocour na obrázku ptáky nepřeskakuje, ale skáče k nim. Předpokladem bylo, že se děti dokáží zlepšit, když budou cvičit, ale razantní změna byla pouze v jednom cvičení, ostatní se zlepšily méně, než bylo předpokládáno.

Výsledkům tohoto průzkumu značně pomohla reedukace ve formě nácviku, uvolněním ruky pracovními listy, individuálním přístupem, dostatečným časem na splnění úkolu a tělesnými cviky. Jelikož první část průzkumu byla zkoumána za podmínek, kdy děti rozcvičené ruce neměly, tak bylo předpokladem, že výsledky budou průměrné. Pomocí uvolněné ruky, kontrole držení tužky a správného posedu bylo zřejmé že respondenti dosáhnou lepšího výsledku.

## ZÁVĚR

Bakalářská práce stanovující průzkumný cíl, který byl potvrzen pomocí menší skupiny respondentů, jejichž účast a výkony byly klíčové při plnění průzkumných úloh. Potvrdili, že reedukace napomáhá ke zlepšení jemné motoriky a grafomotoriky dítěte. Pozitivní výsledky byly znatelné již v prvním cvičení, které děti dostaly při druhém setkání. Předpokladem, bylo, že zlepšení bude výraznější, ale i tak byl cíl splněn, a to i u dětí, které při prvním pasáži byly beznadějně.

Důležitou je každá reedukace jakékoliv oslabené funkce, protože nápravou mohou rodiče či učitelé napomoci k jednoduššímu životu jedince. Výsledky průzkumu, zda může reedukace pomoci zlepšit jemnou motoriku a grafomotoriku jsou jasné. Každá náprava má smysl. Proto je podstatné neopovrhovat nápravami a věnovat se dítěti. Podstatnou je náprava skupinová například ve škole, ale ta, která napomáhá nejvíce je náprava individuální. Při individuální nápravě se nahlíží pouze na jedince a jeho potřeby. Je mnoho příčin a mnoho poruch, které může dítě mít. Odpovědnost za nalezení špatně rozvinuté nebo nerozvinuté funkce je na rodičích a učiteli. Při řešení tohoto problému by se měli angažovat především rodiče a měli by dítěti zajistit dostatečnou péči a rozvoj dovedností. Existuje mnoho poradenských center, ve kterých ochotně rodinám podají odbornou radu a pomohou při reedukaci a rozvoji. Pomocí rodičů a psychologů mohou mít tyto děti přizpůsobené vyučování a docházet do klasických škol a tříd.

Teoretická část popisuje kognitivní funkce, které mohou být oslabené a je potřebné začít reedukovat tyto funkce co nejdříve. Ve školním věku se již mohou projevovat specifické poruchy učení, které se dlouhodobě a složitě napravují. Ke specifickým poruchám je připojena i lateralita párových orgánů. Dále práce specifikuje předškolní věk a mladší školní věk, kde jsou popsány fáze vývoje, myšlení, grafomotorika, význam her a významy událostí, které patří k určitému věkovému období. Větší pozornost byla věnována předškolnímu věku s ohledem na téma práce. Podstatnou kapitolou je odklad školní docházky, kde je popsán zápis budoucích žáků prvních tříd, co znamená školní zralost a školní připravenost nebo jaké jsou kladeny školní nároky na dítě. Jestliže dítě není připraveno na školní docházku rodič má možnost nechat dítě vyšetřit a o rok odložit povinnou školní docházku, když navštíví poradenské služby či lékaře. Práce

obsahuje informace o PPP a SPC a jejich role, dostupnost a rozdělení klientů. Kapitola o reedukaci obsahuje především nápravu pomocí her a reedukaci dílčích funkcí přiměřené k předškolnímu věku. Hra je pro dítě nejdůležitější aktivitou, jelikož se při ní učí i praktickým věcem, které později může využít v životě. Nachází se v této kapitole i psychomotorické hry, které dítě všestranně ovlivňují a podporují jeho vývoj. Poslední teoretickou částí je kapitola o jemné motorice a grafomotorice, kde jsou popsány předpoklady pro psaní, signály poruchy psaní, dále je popsán význam kresby a její provedení, následuje kresba lidské postavy, a nakonec náprava jemné motoriky. Kresba se věkem vyvíjí a je rozdělena do určitých vývojových částí přiměřené věku. Kapitoly jsou obsahově vyvážené a postupně se od všeobecných informací týkající se problematiky jemné motoriky a grafomotoriky dostávají k problematice.

Empirická část obsahuje vymezení průzkumného cíle, který byl určený před vyhotovením práce. Dále popisuje průzkumný vzorek, tedy respondenty, kteří pomohli při zjišťování cíle. Ideální skupinou respondentů byly děti s odloženou školní docházkou, jelikož se již připravovaly na školní povinnosti, ale stále nebyly žáci prvního stupně základní školy. V průzkumné metodice jsou blíže rozebrány vybrané metody pro tento průzkum, které byly vybrány s ohledem na téma bakalářské práce. Kapitola Výsledky průzkumu obsahuje základní popis úlohy, kterou respondenti plnili. Pod stručným shrnutím se nachází obrázek vybraného cvičení. Autorka vypsala ke každému úkolu ohodnocení, které se snažilo vycházet z hodnocení testů školní zralosti. Klasifikace byla ve formě školní, kdy výborné zpracování získalo známku jedna a velmi špatné či neuposlechnutí zadání bylo hodnoceno známkou čtyři nebo pět. Pokaždé bylo rozepsáno prvního hodnocení experimentu a následovalo hodnocení druhé s časovým rozestupem a možností cvičit grafomotoriku v době autorčině nepřítomnosti. Hodnocení dětí se při druhé části zlepšilo. V interpretaci a diskuzi průzkumu jsou uvedeny bližší průměrné výsledky, všechny jsou lepší než ty původní a také jsou uvedeni žáci, kterým se podařilo nejlepší zlepšení pomocí reedukace. Bylo zjištěno, že nejvíce se děti zlepšily v poslední úloze, ale menší i větší zlepšení bylo v každém cvičení. Zklamáním bylo, že někteří žáci se nezlepšili anebo neudrželi svůj první výsledek a došlo ke zhoršenému vypracování cvičení. Kazuistika obsahuje kritický pohled autorky na jednoho z žáků, kterého pozorovala především v druhé části. Největší problém předškolního dítěte byla

nepotvrzená porucha pozornosti s hyperaktivitou. Průzkum považuje za úspěšný, jelikož byl cíl práce potvrzen.

Dle autorčina názoru by v každé přípravné třídě základní školy a předškolních třídách v mateřských školách měli učitelé či psychologové udělat hromadný průzkum s tím, aby by zjistili, co je potřeba procvičit a trénovat před nástupem do první třídy. V této době existuje mnoho nápravných pomůcek, nápravných cvičení a odborníků, kteří výtečně pracují s dětmi a jsou pomocí nápravy znát pokroky. Když není tato možnost, je nejlepší aspoň zjistit v čem dítě zaostává nebo není dostatečně rozvinuto a pracovat na nápravě.

Dále by se mohla práce více rozvinout v oblasti reedukačních cvičení a činností ve všech funkčních oblastech, především tedy kognitivních, které by pomohly k úspěšnému startu dítěte při zahájení školní docházky.

Průzkum potvrdil teoretickou část a to, že náprava či reedukace je důležitá a práce by mohla posloužit rodičům, kteří by mohli myslet, že jejich dítě nemá dostatečné výkony v některé z kognitivních oblastí. Dále by mohla posloužit středoškolským studentům, kteří mají předmět speciální pedagogika. Jsou zde vypsány ty jednodušší postupy, jak pracovat s dítětem s oslabenou funkcí. Posloužit by mohla i laické společnosti alespoň k základní orientaci v tomto tématu.



## SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

### Seznam použitých českých zdrojů

- **BEDNÁŘOVÁ, J., V. ŠMARDOVÁ.** Školní zralost, Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Computer Press a. s., 2010. ISBN 978-80-251-2569-4.
- **ČECHOVÁ, V., A. MELLANOVÁ, a H. KUČEROVÁ.** Psychologie a pedagogika II pro střední zdravotnické školy, Informatorium, Praha 2004. ISBN 80-7333-028-8.
- **DISMAN, M.** Jak se vyrábí sociologická znalost, Příručka pro uživatele, Nakladatelství Karolinum, Praha 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.
- **JUCOVIČOVÁ, D., H. ŽÁČKOVÁ.** Reedukace specifických poruch učení u dětí. Portál, s. r. o., Praha 2008. ISBN 978-80-7367-474-8.
- **KOPEČNÁ, H., H. DOLEŽALOVÁ, v. ŠIBLOVÁ.** Šimonovy pracovní listy. 20, Rozvoj myšlení a řeči, výtvarné a pohybové hry, grafomotorika, Portál, s. r. o., Praha 2013. ISBN 978-80-262-0509-8.
- **LANGMEIER, J., D. KREJČÍŘOVÁ.** Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání. Grada Publishing, a. s., 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.
- **LIPNICKÁ, M.** Rozvoj grafomotoriky a podpora psaní: preventivní program, který napomáhá předcházet vzniku dysgrafie, Portál, s. r. o., Praha 2007, 2015. ISBN 978-80-262-0880.
- **MATĚJČEK, Z.** Praxe dětského psychologického poradenství. Portál, s. r. o., Praha 2011. ISBN 987-80-262-0000-0.
- **NOVOTNÝ, M. a kol.** Šimonovy pracovní listy. 16, Grafomotorická cvičení, Portál, Praha 2011. ISBN 978-80-7367-855-5.

- **PEŠOVÁ, I., M. ŠAMALÍK. Poradenská psychologie pro děti a mládež. Grada Publishing, a. s., 2006. ISBN 80-247-1216-4.**
- **PILAŘOVÁ, M. Šimonovy pracovní listy. 14, Grafomotorická cvičení, Vydání 1., Portál, s. r. o., Praha 2009. ISBN 978-80-7367-518-9.**
- **SLOWÍK, J. Speciální pedagogika: 2., aktualizované a doplněné vydání. Grada Publishing, a.s., 2016. ISBN 978-80-0095-8.**
- **SZABOVÁ, M. Preventivní a nápravná cvičení. Portál Praha 2001. ISBN 80-7178-504-0.**
- **VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie: dětství a dospívání, vyd. 2., doplněné a přepracované. Praha Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.**
- **VALIŠOVÁ, A., H. KASÍKOVÁ, a kol., Pedagogika pro učitele. Grada Publishing, a. s., 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.**
- **ŽÁČKOVÁ, H., D. JUCOVIČOVÁ. Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole. Jucovičová Drahomíra PaedDr. – nakladatelství D + H, Praha 2015. ISBN 978-80-87295-15-1.**

## **SEZNAM ZKRATEK**

Apod. – a podobně

Atd. – a tak dále

OŠD – odklad školní docházky

PPP – pedagogicko-psychologická poradna

SPC – speciálně pedagogické centrum

SPU – specifické poruchy učení

Tzv. – takzvaně

# SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

## Seznam obrázků

Obrázek 1: Ci yl osn .....	41
Obrázek 2: Mašle .....	44
Obrázek 3: Ptáčci .....	47
Obrázek 4: Duha .....	50
Obrázek 5: Sněhové vločky .....	53

## Seznam tabulek

Tabulka 1: Znamky - Ci yl osn .....	42
Tabulka 2: Znamky - Mašle .....	45
Tabulka 3: Znamky- Ptáčci .....	48
Tabulka 4: Znamky - Duha .....	51
Tabulka 5: Vyhodnocení – Sněhové vločky .....	54
Tabulka 6: Průměrné výsledky úloh .....	60

## SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Souhlas rodičů..... I

Příloha 2: Souhlas školy ..... II

## **Příloha 1: Souhlas rodičů**

### **Souhlas s výzkumem**

Vážení rodiče,

Jsem studentka Univerzity Jana Amose Komenského, Aneta Kostohryzová a studuji obor Speciální pedagogiku – vychovatelství. Tímto Vás žádám o Váš souhlas s provedením experimentu týkajícího se jemné motoriky a grafomotoriky Vašich dětí. Součástí je samozřejmě pozorování a může být i případná kazuistika. Výzkum je samozřejmě anonymní. V práci nebude uvedeno jméno Vaše a ani dětí. Slouží pouze pro studijní potřeby.

Děkuji Vám

Podpis .....

## **Příloha 2: Souhlas školy**

### **Souhlas s výzkumem**

Vážený pane řediteli,

jsem studentka Univerzity Jana Amose Komenského, Aneta Kostohryzová a studuji obor Speciální pedagogiku – vychovatelství. Tímto Vás žádám o Váš souhlas s provedením experimentu týkajícího se jemné motoriky a grafomotoriky dětí přípravné třídy. Součástí je samozřejmě pozorování a může být i případná kazuistika. Výzkum je samozřejmě anonymní. Slouží pouze pro studijní potřeby.

Děkuji Vám

Podpis .....

## **BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE**

**Jméno autora:** Aneta Kostohryzová

**Obor:** Speciální pedagogika – vychovatelství

**Forma studia:** Kombinované studium

**Název práce:** Reeducace oslabení dílčích funkcí v průběhu odložené školní docházky se zaměřením na grafomotoriku a jemnou motoriku

**Rok:** 2020

**Počet stran textu bez příloh:** 70

**Celkový počet stran příloh:** 2

**Počet titulů českých použitých zdrojů:** 16

**Počet titulů zahraničních použitých zdrojů:** 0

**Počet internetových zdrojů:** 0

**Vedoucí práce:** PhDr. Zoja Šedivá Ph.D.